

Jalostuksen tavoiteohjelma
UUSI
2027-2031

BELGIANPAIMENKOIRA LAEKENOIS

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [pp.kk.vuosi]
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [pp.kk.vuosi]

Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. RODUN NYKYTILANNE	7
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	7
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	11
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	11
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	11
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	13
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	15
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	16
4.3. Terveys ja lisääntyminen	16
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	16
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	22
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	27
4.3.4 Lisääntyminen	28
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	29
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	29
4.4. Ulkomuoto	29
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	36
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	37
6.1 Jalostuksen tavoitteet	37
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	39
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	40
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	41
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	41
7. LÄHTEET	42
8. LIITTEET	42

1. YHTEENVETO

Rodun käyttötarkoitus

Belgianpaimenkoira on belgialainen, keskikokoinen paimen- ja palveluskoirarotu ja laekenois rodun neljästä muunnoksesta karkeakarvainen pitkäkarvainen ja väriltään punaruskea tai kellertävä. Laekenois soveltuu niin harrastuskoiraksi useisiin eri lajeihin (toko, agility ja palveluskoiralajit) kuin näyttely- ja kotikoiraksi.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne, käyttäytyminen ja käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteina on säilyttää rodun tarkkaavainen, toimintakykyinen ja varma luonne sekä estää erilaisten pelkojen yleistymistä rodussa. Tavoitteena luonteen ja käyttöominaisuuksien osalta on, että vähintään 30 % rekisteröidyistä belgianpaimenkoira laekenoisista JOKO suorittaa luonnetestin niin, että toimintakyky, taistelutahto, terävyys, hermorakenne, luoksepäästävyys ja ampuminen ovat positiiviset sekä testin loppupisteet ovat vähintään +75, TAI saavuttaa palveluskoirakokeiden 1-luokan koulutustunnuksen.	Jalostukseen käytettävän koiran luonneominaisuudet tulisi todentaa jollakin käytössä olevalla testimenetelmällä (Kennelliiton virallinen käyttäytymisen jalostustarkastus, MH-kuvaus, palvelus-, pelastuskoirakoe tai paimennuskoe).

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Rodun lonkkaterveydessä sekä kyynärterveydessä on tapahtunut heikentymistä edeltävän kolmen sukupolven aikana, joten tavoite on parantaa näiden osalta terveyttä populaatiossa. Selkä- ja silmä sairauksia tulee seurata. Tavoitteena on, että vähintään 70 % Suomeen rekisteröidyistä laekenoisista tutkitaan virallisesti lonkkien, kyynärpäiden sekä silmien osalta. Tavoitteena on, että vähintään 50 % Suomeen rekisteröidyistä laekenoisista tutkitaan virallisesti selän osalta.	PEVISA: lonkissa raja-arvo B, kyynärkuviissa ei raja-arvoa. Silmien osalta perinnöllistä harmaakaihia, PRA:ta, gRD tai tRD:aa ja pannus keratitista /plasmoomaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Silmätarkastuslausunto voimassa 24 kk.

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on säilyttää hyvät lisääntymisominaisuudet ja tiinehtymiskyky.	Polttoheikkouden vuoksi sektioitua narttua ei tule käyttää uudelleen jalostukseen. Keinosiemennyksiä ei tule tehdä uroksen astumiskyvyttömyyden tai koirien astumishaluttomuuden vuoksi.

--	--

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on säilyttää toiminnalliselle käyttökoiralle soveltuvat ulkomuoto-ominaisuudet kiinnittäen huomiota riittäviin etu- ja takakulmauksiin, rintakehän leveyteen ja kokoon sopivaan luustoon.	Mikäli koira on operoitu esim. polven ristisiteiden vuoksi, sitä ei saa käyttää jalostukseen. Ei suositella yhdistettäväksi samoja rakenteellisia puutteita, kuin niukat takakulmaukset tai luisun lantion omaavia yksilöitä.

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Tavoitteena on kasvattaa laekenoinen tehollista populaatiokokoa.	Jalostukseen tulisi pyrkiä saamaan uusia sukulinjoja, uusintayhdistelmiä ei pitäisi tehdä, ja jalostuskäytön olisi hyvä jakaantua sekä narttujen että urosten kohdalla mahdollisimman monelle eri yksilölle. Laadukkaasta pentueesta olisi hyvä käyttää jalostukseen mieluummin mahdollisimman monta eri koiraa, kuin menestyneintä ”tähteä”.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Belgianpaimenkoiran neljällä eri muunnoksella on sama rotumääritelmä. Rotumääritelmä on kieltänyt muunnosten väliset risteytykset, mutta FCI:n aloitteesta Suomen Kennelliitto hyväksyi vuoden 2013 alusta muunnosristeytykset siten, että laekenoinen saa ilman poikkeuslupaa parittaa myös malinois'n (punaruskea lyhytkarvainen) kanssa.

Huomioitavaa on, että PEVISA-ehtojen tulee täyttyä ja kaikkien tulosten olla voimassa astutushetkellä.

Tärkeimmät jalostussuositukset laekenoisilla sekä PEVISA-ohjelma

Belgianpaimenkoirat ovat vuodesta 1996 lähtien kuuluneet PEVISA-ohjelmaan, jonka puitteissa tällä hetkellä tutkitaan koirat lonkka- ja kyynärniveldysplasian sekä silmäsaurojen osalta.

PEVISA (lonkkakuvaus): Pentueen rekisteröinnin ehto on, että sen molemmat vanhemmat ovat virallisesti lonkkakuvattuja. Lonkaniveldysplasian osalta noudatetaan raja-arvoa B. Lausunnon tulee olla voimassa astutushetkellä. Minimi-ikä viralliselle lonkkakuvaus on 12 kk.

PEVISA (kyynärkuvaus): Pentueen rekisteröinnin ehto on, että sen molemmat vanhemmat ovat virallisesti kyynärkuvatut. Lausunnon tulee olla voimassa astutushetkellä. Minimi-ikä viralliselle kyynärkuvaus on 12 kk.

PEVISA (silmäpeilaus): Pentueen rekisteröinnin ehto on, että sen molemmat vanhemmat on virallisesti silmätarkastettu. Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24kk vanhempi (1.7.2024 alkaen). Perinnöllistä harmaakaihia, PRA:ta, geograafista RD:aa, totaali RD:aa, plasmoomaa tai pannus keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Jos koiralla on todettu multifokaalinen RD tai muu katarakta, se on paritettava kyseisen sairauden suhteen terveen koiran kanssa.

Ulkomaisia koiria koskeva poikkeus

Kaikki muunnokset: ei vaadita silmätutkimustulosta eikä kyynärkuvaustulosta. (narttu 1, uros 2 pentuetta). Voidaan rekisteröidä 1 pentue ilman lonkkakuvaustulosta.

SBPKY suosittelee myös virallisten selkäkuvien (spondyloosi ja välimuotoinen lanne-ristinikama) ottamista.

Enimmäisjälkeläismäärärajaksi suositellaan 20 pentua.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Euroopassa oli 1800-luvulla monentyyppisiä paimenkoiria, joiden tehtävänä oli niin paimentaminen kuin laumojen ja paimenien puolustaminenkin. Monissa maissa haluttiin luoda oma rotu tai omia rotuja – näin myös Belgiassa.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Adolphe Reul aloitti 1800-luvun lopulla yhtenäisen belgianpaimenkoirarodun kehittämisen. Vuonna 1891 järjestetyssä ensimmäisessä katselmuksessa oli 117 erilaista koiraa, joista löytyi yhteisiä piirteitä kuten keskikoko, pystykorvat, älykäs ilme ja vilkas liike, mutta suuria eroja turkissa. Samana vuonna perustettiin rotuyhdistys, joka määritteli kolme karvamuunnosta. Vuoteen 1899 mennessä värit rajattiin muunnoskohtaisiksi ja typistetyt hännät kiellettiin. Tiukan jalostuksen ansiosta rodun luonne ja tyyppi vakiintuivat vuoteen 1910 mennessä.

Laekenois'n ja malinois'n alkuperä on osittain yhteinen ja liittyy Laekenin alueen vartioiviin paimenkoiriin. Maailmansodat heikensivät kantaa merkittävästi, mutta sodan jälkeen rotumitat ja nykyinen rakenne vakiinnutettiin. FCI tunnusti neljä muunnosta vuonna 1966, ja nykyiset värimääritykset vahvistettiin 1973. Belgianpaimenkoira on nykyään monipuolinen työ- ja palveluskoira, joka soveltuu myös perhekoiraksi.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Laekenoisilla ja hollanninpaimenkoiralla sekä bouvierilla lienee yhteisiä kantakoiria.

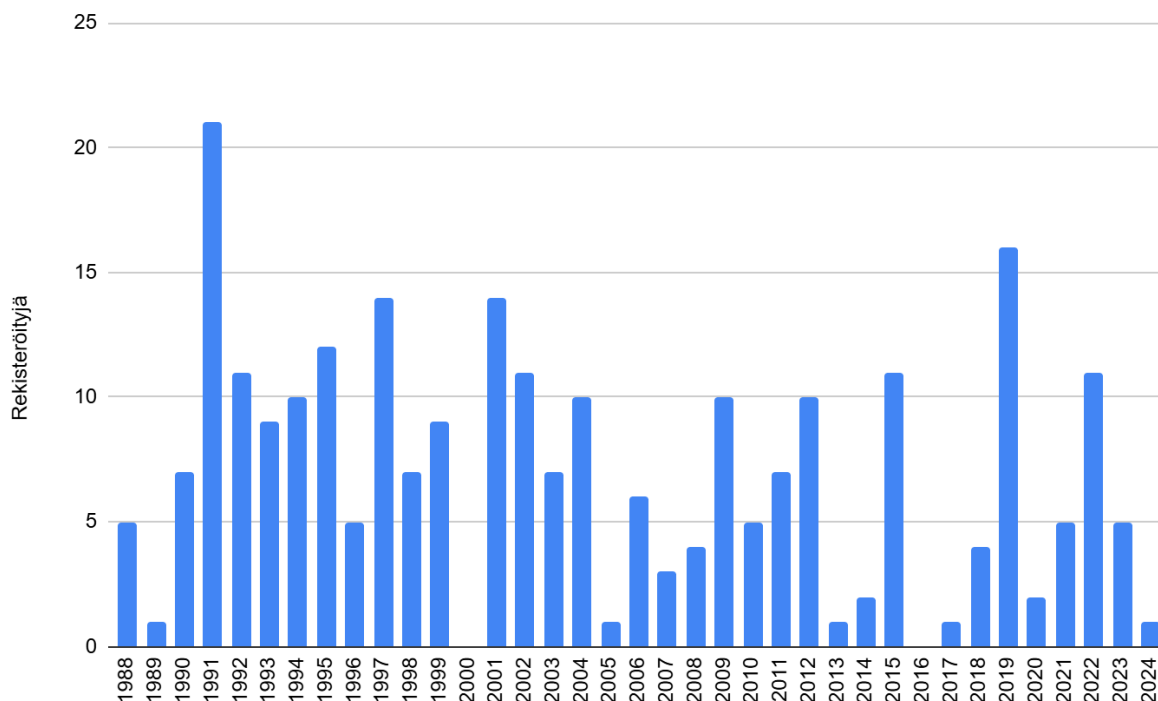
Eri linjat

Intervariaatioiden myötä osalla laekenois' sta on sukutauluissaan myös käyttölinjaista malinois'ta.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäinen laekenoispentue Suomessa syntyi vuonna 1988 kennel Valkohampaalle, kantanarttuna oli Alankomaista Tanskaan viety ja sieltä Suomeen tuotu Fiona Porretta. Pian kasvatustoiminnan aloitti myös kennel Acktiva, jonka kantanarttu oli Ruotsista tuotu Fannyhills Claudia. Vuonna 1991 syntyi kennel Blackroyalin ensimmäinen pentue, jonka emänä oli Valkohampaan Athene.

Laekenoisien rekisteröintimäärä oli huipussaan vuonna 1991, jolloin rekisteröitiin 21 koiraa. Joinakin vuosina rekisteröinnit ovat olleet pelkästään tuontikoirien varassa.

Kuva 1. Laekenoisien rekisteröintimäärät 1988–2024.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys ry:n perustava kokous pidettiin 24.5.1971, perustajajäseniä oli kahdeksan. Suomen Kennelliiton jäsenyhdistykseksi rotua harrastava yhdistyksen Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys ry hyväksyttiin vuonna 1973. Belgianpaimenkoirat hyväksyttiin palveluskoiriin vuonna 1977.

Vuonna 1994 rotua harrastavasta yhdistyksestä tuli rotujärjestö.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys ry:n jäsenmäärä on luonnollisesti ollut sidoksissa belgianpaimenkoirien rekisteröintimääriin.

Taulukko 1. Suomen Belgianpaimenkoirayhdistyksen jäsenmäärän kehitys.

Vuosi	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2023
Jäsenmäärä	204	466	1095	2285	2545	1919	1868	1621	1353	1119

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Jalostustoimikunta perustettiin vuonna 1973.

Johtokunta nimittää jalostustoimikunnan puheenjohtajan ja hyväksyy jalostustoimikunnan muut jäsenet. Jalostustoimikunnan muodostavat puheenjohtaja, sihteeri sekä 1–5 jäsentä.

- seuraa rodun kehitystä ja jakaa rotutietoutta

- toimii puolueettomasti, objektiivisesti ja rodun parhaaksi huomioiden koko käytettävissä oleva koiramateriaali
- kerää ja jakaa tietoa kokonaisvaltaisesti rodun terveydestä, luonteesta, käyttöominaisuuksista ja ulkomuotoseikoista
- noudattaa neuvoissaan, ohjeissaan ja toimissaan voimassa olevaa eläinsuojelulakia ja eläinsuojeluasetusta, Euroopan Neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevaa päätöslauselmaa soveltuvien osin sekä Kennelliiton yleistä jalostuksen tavoiteohjelmaa ja jalostusstrategiaa
- pitää yhteyttä kotimaisiin ja ulkomaisiin rotuyhdistyksiin sekä kasvattajiin ja ohjaa sekä neuvoa uusia Hyväksytty johtokunnan kokouksessa 20.2.2022 kasvattajia ja urosten omistajia Hyväksytty johtokunnan kokouksessa 20.2.2022
- järjestää jalostukseen liittyviä koulutustilaisuuksia ja valmistaa koulutusmateriaalia sekä jalostusta käsitteleviä artikkeleita
- seuraa rodussa tapahtuvia muutoksia ja tiedottaa rotujärjestölle ja jäsenistölle niiden mahdollisista vaikutuksista rotuun
- kantaa päävastuun JTO:n ja PEVISA-ohjelman laatimisesta, päivityksestä ja sen seurannasta käsittelee ja päättää viiveettä rodun poikkeuslupa-anomukset ja muut lausuntoa vaativat asiat sekä vastaa näihin kirjallisesti ja tarvittaessa perustelee kantansa
- seuraa viranomaisten sekä kennelkattojärjestöjen koiranjalostusta koskevia määräyksiä ja tiedottaa niistä
- toimii yhteistyössä kasvattajien kanssa ja pyrkii toiminnallaan edistämään avoimuutta ja rehellistä kommunikaatiota. Toimikunta voi halutessaan lähettää kyselyitä kasvattajille ja omistajille.
- tiedottaa toiminnastaan Belgianpaimenkoirat-lehden ja yhdistyksen somekanavien välityksellä
- huolehtii toimintansa taloudesta hyväksytyin talousarvion puitteissa ja johtokunnan antamien ohjeiden mukaisesti
- toimittaa toimintakertomuksen, joka sisältää terveys- ja rekisteröintitilastot, johtokunnalle tammikuun loppuun mennessä
- päättää JTO:n suosituksista
- toimii yhteistyössä näyttelytoimikunnan kanssa ulkomuototuomareiden koulutuksen osalta

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

MMT Katariina Mäki 5.8.2013

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa geenien ja alleelien runsautta eli jalostuspohjan laajuutta. Hyvä monimuotoisuus lisää heterotsygotiaa, parantaa elinvoimaa ja suojaa perinnöllisiltä sairauksilta sekä tukee immuunijärjestelmää. Jalostus ja perinnöllinen kehitys ovat mahdollisia vain, jos rodussa on riittävästi geneettistä vaihtelua.

Monimuotoisuus kaventuu, jos jalostuksessa käytetään vain harvoja koiria tai sukulinjoja tai jos yksittäisillä koirilla on liikaa jälkeläisiä, jolloin haitalliset geenit voivat levitä koko rotuun. Ihanteena on tasainen jalostuskäyttö kaikista sukulinjoista. Suositusten mukaan yksittäisen koiran jälkeläismäärä saa olla pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa 2–3 % rodun neljän vuoden rekisteröinneistä, ja toisen polven jälkeläismäärät tätä vastaavasti 10 % ja 4–6 %.

Taulukko 2. Vuositolasto – rekisteröinnit 2013-2024.

	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Pennut (kotimaiset)		3	8	5		12	1			9	1	
Tuonnit	1	2	3		2	4	3	1		2	1	1
Rekisteröinnit yht.	1	5	11	5	2	16	4	1		11	2	1
Pentueet		1	1	2		2	1			1	1	
Pentuekoko		3,0	8,0	2,5		6,0	1,0			9,0	1,0	
jalostukseen käytetyt eri urokset												
- kaikki		1	1	2		2					1	
- kotimaiset		1	1			1						
- tuonnit												
- ulkomaiset				2		1					1	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä		4v 5kk	3v 7kk	3v 11kk		6v 11kk					7v 10kk	
jalostukseen käytetyt eri nartut												
- kaikki		1	1	2		2				1	1	
- kotimaiset				1		1						
- tuonnit		1	1	1		1				1	1	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä		4v 7kk	3 v 9kk	6v		3v 9kk				5v 7kk	4v 7kk	
Isoisät		2	2	4		4	2			2	2	
Isoäidit		2	2	4		4	2			2	2	
Sukusiitosprosentti		0,73%	0,00%	2,01%		1,34%	8,15%			0,00%	1,90%	

Rekisteröintimäärät Suomessa

Laekenois'n rekisteröintimäärät ovat vaihdelleet 1-16 yksilöön vuosittain. Joinakin vuosina on rekisteröity pelkästään tuontikoiria. Osa yksilöistä on syntynyt laekenois-malinois –intervariaatioyhdistelmistä. Vuosina 2015, 2019 ja 2022 on rekisteröity eniten laekenois'eja, joista yhdeksän on tuontikoiria.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoiria on rekisteröity 20kpl vuosina 2013-2024. Vuosina 2016 ja 2021 ei rekisteröity yhtään tuontikoiraa.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Niin laekenois kuin -narttujen keskimääräinen jalostuskäytön ikä on 3 – 6 vuotta. Ei ole epätavallista, että narttu tekee pentueen vielä 7 – 8-vuotiaana. Urosten osalta olisi suositeltavaa, että jalostusvalinnoissa suosittaisiin iäkkäämpiä, terveytensä ja elinvoimansa osoittaneita yksilöitä.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste kuvaa todennäköisyyttä, jossa koiran geenipari sisältää saman esivanhemman perimää molemmilta vanhemmilta, mikä johtaa homotsygotiaan. Sukusiitos vähentää geenien monimuotoisuutta ja lisää riskiä haitallisten resessiivisten sairauksien esiintymiselle.

Lähisukulaisten yhdistäminen nostaa sukusiitosastetta nopeasti (esim. puolisisarparituksessa 12,5 %). Haittavaikutukset, kuten hedelmällisyyden heikkeneminen ja vastustuskyvyn aleneminen, ilmenevät

usein, kun sukusiitosaste ylittää 10 %. Jalostuksessa suositellaan pitämään neljän-viiden sukupolven sukusiitosaste alle 6,25 %. (Lähde: www.kennelliitto.fi / Katariina Mäki)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Sukusiitosaste on muodostunut vuosina 2013 – 2024 pääasiassa vain yksittäisistä pentueista. Sukusiitosaste ei ole kuitenkaan noussut yli 9%:n.

Sukusiitosaste jalostustietojärjestelmässä on laskettu puutteellisten sukupolvitietojen mukaan, joten luvut ovat aliarvioita todellisesta tilanteesta. Kehittymissuuntaa on kuitenkin tärkeä seurata.

Taulukko 3. 2015 - 2024 jalostukseen runsaimmin käytetyt 8 urosta syntymävuoden mukaan.

#	Uros	Synt.	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentu-eita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentu-eita	Pentuja	Pentu-eita	Pentuja
1	TAIKATALVEN L'ENFANT TERRIBLE	2018	2	11	28,2%	28%	0	0	2	13
2	DUBION LUPUS	2008	1	9	23,1%	51%	8	58	6	51
3	FROM LAEKEN PARADIS LYON	2012	1	9	23,1%	74%	1	3	1	9
4	SINANJU'S MACHU PICHU OF SUNNY	2017	1	4	10,3%	85%	0	0	1	4
5	VALKOHAMPAAN JALOS	2010	1	3	779%	92%	0	0	1	3
6	TAIKATALVEN GHOST FIRE	2014	1	1	2,6%	95%	4	17	1	4
7	VAJERT REX	2006	1	1	256%	97%	2	2	1	1
8	RUBY RIVER'S VASCO	2017	1	1	2,6%	100%	0	0	1	1

Kahta urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista. Kukaan runsaimmin käytetyn uroksen maksimijälkeläismäärä ei ylitä suositusta, joka on 20 pentua.

Taulukko 4. 2015 – 2024 jalostukseen runsaimmin käytetyt 9 narttua syntymävuoden mukaan.

#	Narttu	Synt.	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentu-eita	Pentuja	%-osuus	Pentu-eita	Pentuja	Pentu-eita	Pentuja
1	CHRISSIE VÅR LETSAGER	2009	1	9	23,08%	2	13	2	17
2	VALKOHAMPAAN LYCKA TILL	2015	1	9	23,08%	0	0	1	9
3	RUSTIQUE D'EROUDUR	2018	1	8	20,51%	0	0	1	8
4	VALKOHAMPAAN LUJAA TEKOA	2015	1	4	10,26%	0	0	1	4
5	THE CURLY FLAMMEUS SUPERSTAR DA CASA MONT'ALVES	2018	1	3	7,69%	0	0	2	11
6	FROM LAEKEN PARADIS NORNEN	2014	1	3	7,69%	0	0	1	3
7	MASKI DU VAN LAPPEENRANTA JEANNE D'ARC	2014	1	1	2,56%	4	17	1	4
8	ROUGHGRAGS TINGELING	2009	1	1	2,56%	0	0	1	1
9	GALDRA'S MIND BOHEMIAN RHAPSODY	2014	1	1	2,56%	0	0	1	1

Jalostuskoirien käyttömäärät

Vuosina 2015–2024 jalostukseen käytettyjen urosten käyttö on keskittynyt harvoin yksilöihin, ja kahden käytetyimmän uroksen osuus kattaa yli puolet tarkastelujakson pennuista. Yksittäisten urosten vaikutus korostuu myös toisessa sukupolvessa.

Narttujen käyttö on jakautunut tasaisemmin, ja valtaosa on käytetty vain yhteen pentueeseen. Pienessä populaatiossa yksittäisten jalostusyksilöiden suhteellinen vaikutus muodostuu helposti merkittäväksi, mikä edellyttää käyttömäärien hallittua ja suunnitelmallista jakamista geneettisen monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Tehollisen populaatiokoon arvo ei anna täysin luotettavaa kuvaa laekenois'in populaation sukulaisuusasteesta.

Toiseksi eniten käytetty uros Dupion Lupus on toiseksi eniten käytetyimmän nartun Valkohampaan Lycka Till'in isä. Eniten käytetyn uroksen Taikatalven L'Enfant Terrible syntyi vuonna 2018 yhdistelmästä, jossa molemmat vanhemmat olivat malinois-muunnoksia. Yhdistelmässä emänä oli seitsemänneksi eniten käytetty narttu Maski Du Van Lappeenranta Jeanne D'Arc.

Suunnitelmallisella intervariaatiolla esim. malinois-muunnokseen voidaan luoda uusia, geneettisesti erilaisia sukulinjoja. Intervariaatioon käytettävien koirien tulisi olla taustoiltaan hyvin tutkittuja ja jalostuksellisesti keskimääräistä korkeatasoisempia.

Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun emämaan Belgian rekisteröintitietoja ei ollut saatavilla. Euroopassa belgianpaimenkoiria rekisteröidään vuosittain eniten Ranskassa. Muunnoksista suurin on malinois.

Taulukko 5. Laekenoisien rekisteröintimäärät eri maissa.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Suomi	1	2	11	0	1	4	16	2	5	11	5
Ruotsi	1	5	10	5	13	1	4	9	20		4
Saksa	8	18	11	10	10	33	13	24	22	3	16
Tsekki		4	3	1			4			8	
Belgia	11	26	36	33	34	55	21				
Hollanti	24	67	45	34	65	37	30	34	52	33	20
Ranska		48	31	51	60	32	13	13	11	37	21

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Vaikka populaatiota pyritäänkin käyttämään mahdollisimman tasaisesti terveys ja luonne huomioon ottaen jalostukseen, ovat jalostuskoirat kuitenkin pääosin läheistä sukua keskenään.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Suomalaisen laekenois -kannan jalostuspohjaa kaventavat pieni populaatiokoko, jalostusmateriaalin keskittyminen muutamien sukulinjojen ympärille sekä yksittäisten jalostusyksilöiden merkittävä vaikutus populaatioon jälkeläistensä kautta toisessa sukupolvessa. Vaikka jalostuspohjaa on täydennetty tuontikoirilla ja yksittäisillä malinois -muunnostaustaisilla koirilla, todellinen geneettinen vaihtelu säilyy

rajallisena, mikä korostaa jalostusyksilöiden tasapainoisen käytön merkitystä.

Intervariaatioyhdistelmät malinois'n kanssa tarjoavat mahdollisuuden monipuolistaa perimää.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Belgianpaimenkoirilla ei ole jälkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Käyttötarkoitus on alun perin ollut paimenkoira, nykyään työkoira (mm. vartiointi, suojeleminen ja jäljestys) sekä monipuolinen palveluskoira, joka soveltuu myös perhekoiraksi.

Belgianpaimenkoira on valpas ja aktiivinen. Se on erittäin energinen ja aina valmis toimintaan. Sillä on synnynnäinen laumanvartioimiskyky ja vahtikoiran parhaat ominaisuudet. Se puolustaa isäntäänsä täysin epäroimättä, peräänantamattomasti ja kiihkeästi. Sillä on kaikki paimen-, vahti-, suojeleminen ja palveluskoiran ominaisuudet. Se on eloisa, tarkkaavainen ja varmaluonteinen, ilman pienintäkään pelkoa tai aggressiivisuutta. Luonteen tulee kuvastua koiran olemuksessa ja kipinöivien silmien ylöspäin ja tarkkaavaisessa ilmeessä. Arvosteluissa painotetaan ”tasaista” ja ”pelotonta” luonnetta.

Virheet: Itseluottamuksen puute tai voimakas hermostuneisuus.

Hylkäävät virheet: vihaisuus tai liiallinen arkuus sekä selvästi epänormaali käyttäytyminen.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Koiran tulee soveltua sille tarkoitettuun käyttöön, joka edellyttää tehtävään sopivaa luonnetta. Luonne koostuu perinnöllisistä taipumuksista sekä kokemuksista ja ilmenee koiran käyttäytymisenä eri tilanteissa. Luonteen ja käyttöominaisuuksien periytymisasteet ovat usein matalia, mutta arkuus ja aggressiivisuus periytyvät vahvasti.

Nyky-yhteiskunnassa koiran luonteella on suuri merkitys, ja rotutyypillinen käyttäytyminen on keskeinen osa hyvää rotunsa edustajaa. Jos jalostuksessa painotetaan vain ulkomuotoa, käyttöominaisuudet voivat heikentyä tai kadota.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Euroopassa kaikissa maissa belgianpaimenkoirien rekisteröintimäärät ovat laskeneet ja tasaantuneet kaikissa muunnoksissa. Laekenois muunnoksen koiria rekisteröidään vuosittain eniten Ranskassa. Rodun emämaassa Belgiassa laekenoismuunnoksen rekisteröinnit ovat lähellä Suomen rekisteröintejä.

Belgianpaimenkoirien muunnoksista suurin on malinois ja pienin laekenois.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Belgianpaimenkoirille on luotu uusi ihanneprofiili vuonna 1.1.2024.

Luonnetestissä koira pisteytetään testin arvosteluasteikon mukaisesti. Asteikko on rakennettu hyvää suojelemaan soveltuvaa koiraa ajatellen, joten rotukohtainen ihanneprofiili auttaa hahmottamaan, kuinka asteikon eri kohdat sopivat muihin käyttötarkoituksiin kehitetyille roduille. Ihanneprofiili muodostuu

siten, että jokaiselle arvostelukohdalle on annettu luonnetestipisteiden lisäksi koodi I (ihanne), N (hyväksyttävä/neutraali), E (ei-toivottava) tai H (hylätty). Koodi siis kertoo, onko kyseinen ominaisuus tai tapa toimia juuri tälle rodulle ihanteellinen, hyväksyttävä, ei-toivottava vai hylkäävä. (Lähde: Kennelliitto)

Suomen Kennelliiton hyväksymät luonnetestisäännöt astuivat voimaan 1.6.1977 ja siitä alkaen on kyseistä luonnetestiä käytetty virallisesti koirien luonteen testaukseen Suomessa.

Vuosina 2013–2023 syntyneistä belgianpaimenkoirista on luonnetestattu 15,9 %, mikä on samalla tasolla, kuin edellisellä tarkastelujaksolla.

Alla olevaan taulukkoon on otettu mukaan vuosina 2013-2023 syntyneet luonnetestatut laekenoisit. Luonnetestiin saa osallistua koirat, jotka ovat vähintään kahden ja alle seitsemän vuoden ikäisiä.

Taulukko 6. Luonnetestatut laekenoisit. Taulukossa on huomioitu vain yksi testi per koira. Lähde Koiranet.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rekisteröinnit	1	2	11	0	1	4	16	2	5	11	5
Testatut	1	3	6	0	1	1	0	0	0	2	0
Testatuista hylätty (LTEO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
keskeytetty (LTE -)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Saadakseen hyväksytyn tuloksen, tulee seuraavien osa-alueiden olla positiivisia: hermorakenne, luoksepäästävyys, toimintakyky, taistelutahto, terävyys, laukauspelottomuus sekä loppupistemäärän tulee olla vähintään +75 pistettä.

Belgianpaimenkoira on työ- ja harrastuskoira, jonka luonteen tulee tukea rodun käyttöominaisuuksia. Luonnetestiä ei tule käyttää ainoana jalostusperusteena, mutta se auttaa arvioimaan yksilön vahvuuksia ja heikkouksia sekä jalostuksessa valitsemaan sopivaa parituskumppania. Jalostuksessa painotetaan palveluskoiralle tärkeitä ominaisuuksia kuten hermorakennetta, toimintakykyä, taisteluhaluja ja temperamenttia.

- **Hermorakenne** on koiran synnynnäinen kyky hallita jännitystä, eikä sitä voi koulutuksella muuttaa
- **Taisteluhalu** on koiran synnynnäinen sitkeys ja halu toimia, ei aggressiota, ja se auttaa motivoimaan koiraa
- **Toimintakyky** tarkoittaa koiran rohkeutta toimia ja hermojen hallintaa myös pelottavissa tilanteissa
- **Temperamentti** kuvaa koiran vilkkautta ja sopeutumiskykyä; liian suuri vilkkaus voi kuitenkin haitata keskittymiskykyä, koulutusta ja arkea.

Jalostuksen tavoitteena on tasapainoinen, rohkea ja motivoitunut koira, joka soveltuu hyvin työ- ja harrastuskäyttöön.

Luonteen ongelmien vähentämiseksi rodussa tulisi puutteet huomioida jalostuksessa noudattamalla jalostussuosituksia käyttäen vain hyväksytysti luonnetestattuja koiria sekä osa-alueittain vahvistaa toivottuja ominaisuuksia kumppanin valinnassa.

MH-luonnekuvaus (ok)

MH-luonnekuvaus on kehitetty ruotsalaisen luonnetestin pohjalta 1980-luvulla ja 1.1.2010 luonnekuvaus tuli virallisesti hyväksytyksi testimuodoksi Suomessa. Luonnekuvaus koostuu kymmenestä eri kohdasta, joista jokaisessa on 1–5 testattavaa asiaa. MH-kuvauksen avulla voidaan saada selville yksilöiden sosiaalisuus, leikkihalukkuus, saalistushalukkuus, reagointi yllättäviin tapahtumiin sekä näköaistin että kuuloaistin välityksellä sekä reagointi pitkään kestäväen uhkaan.

MH:n ihanneprofiilia ei ole katsottu toistaiseksi tarpeelliseksi, koska rotua ei ylipäättään käytetä MH luonnekuvauksessa.

Laekenoisilla ei ole saatavilla MH-luonnekuvauksen tuloksia jalostustietojärjestelmässä.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Paimennus on belgianpaimenkoiran alkuperäistä ja rodunomaista työkäyttöä. Suomen Kennelliiton valtuusto hyväksyi 27.11.2011 paimennuskoesäännöt muille roduille kuin bordercollielle ja australiankelpieille. Koesäännöt ovat olleet voimassa 1.5.2012 alkaen. Paimennuskoe mittaa koiran luontaisia taipumuksia paimennukseen ja sen kykenevyyttä toimia paimenkoirana oikeissa työtehtävissä.

Taulukko 7. 2013-2023 syntyneiden laekenoisien paimennuskokeisiin osallistuneet. Jokaiselta koiralta on huomioitu vain ylin paras tulos.

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Belgianpaimenkoira laekenois on aktiivinen ja toimintakykyinen käyttökoira, jonka alkuperäisiin käyttäytymistarpeisiin kuuluvat liikkuminen, ympäristön tarkkailu, yhteistyö ohjaajan kanssa sekä erilaiset työ- ja ongelmanratkaisutehtävät. Näitä tarpeita voidaan täyttää monipuolisella koulutuksella, harrastuksilla, virikkeellisellä arjella sekä mahdollisuudella käyttää koiran luontaista työskentelyhalua ja oppimiskykyä. Riittämätön aktivointi voi ilmetä levottomuutena tai ei-toivottuna käyttäytymisenä.

Kokeet

Palveluskoirakokeita pidetään belgianpaimenkoiran rodunomaisena koemuotoina. PK-kokeissa mitataan koiran käyttööminäisyyksiä. Hyvin tärkeä tavoite tulevaisuudessa on ylläpitää rodun soveltuvuutta palveluskoirakokeisiin.

PK-kokeet

Muutama laekenois kilpailee kansallisissa palveluskoirakokeissa. Vuosittain pyritään järjestämään kansallisissa lajeissa rotumestaruuskokeet.

Alla olevaan taulukkoon on huomioitu vuosina 20013- 2023 syntyneet laekenoisit, jotka ovat suorittaneet kansallisten lajien, FH:n tai IGP:n koulutustunnuksen. Jokaiselta koiralta on huomioitu vain ylin koulutustunnus. Koulutustunnuksen saaneen koiran ALO- tai AVO-luokan koulutustunnusta ei ole siis huomioitu taulukkoon mukaan, jos samalla koiralla ylin koulutustunnus on voittajaluokasta.

Taulukko 8. Vuonna 2013-2023 syntyneiden laekenoisien PK-tulokset. Koiralla voi olla tunnus useasta lajista. Jokaiselta koiralta on huomioitu vain ylin koulutustunnus.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rekisteröinnit	1	2	11	0	1	4	16	2	5	11	5
3-luokan koulutustunnus			3			1					
2-luokan koulutustunnus			2								
1-luokan koulutustunnus			1			1			1		
Yhteensä	0	0	6	0	0	2	0	0	1	0	0

BH-kokeet

Alla olevassa taulukossa on vuosina 2013–2023 rekisteröityjen BH-kokeessa käyneiden koirien lukumäärä (myös hylätyt). Ko. aikavälillä rekisteröidyistä laekenois'eista on osallistunut BH-kokeeseen keskimäärin 21%.

Taulukko 9. Laekenois'ien BH-koetulokset. Koiran koetulos on huomioitu vain kerran.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rekisteröinnit	1	2	11	0	1	4	16	2	5	11	5
PAKK1		1	6		1	3			1		
PAKK0											
PAKK-											

Ampuminen poistettiin BH-kokeesta vuonna 2005.

TOKO

Belgianpaimenkoira laekenois sopii erittäin hyvin myös tottelevaisuuskokeisiin. Vuosittain järjestetään tokon rotumestaruuskilpailut. Laekenois'eille on myönnetty vuosina 2013 - 2024 yksi tottelevaisuusvalio.

Taulukko 10. Laekenois'ien toko-koetulokset. Vain koiran paras tulos on huomioitu.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rekisteröinnit	1	2	11	0	1	4	16	2	5	11	5
ALO		1	1								
AVO			1			1					
VOI									1		
EVL					1						
Yht.	0	1	2	0	1	1	0	0	1	0	0

RALLY-TOKO

Rally toko on melko uusi laji, mutta saavuttanut jo paljon suosiota belgianpaimenkoira harrastajien keskuudessa. Rally-tokovalionarvoja laekenoisille myönnettiin 2013 – 2024 aikana kaksi.

Taulukko 11. Laekenois'ien rally-toko-koetulokset. Vain koiran paras tulos on huomioitu.

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	1	2		1	1			1		

AGILITY

Belgianpaimenkoira soveltuu rakenteeltaan erittäin hyvin myös agilityyn. Agilityssä kilpailuoikeus on 18 kk täyttäneellä koira. Laekenoisille on myönnetty yksi agilityvalio vuosina 2013 – 2023.

Taulukko 12. Laekenois’ien agility-koetulokset. Vain koiran paras tulos on huomioitu.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rekisteröinnit	1	2	11	0	1	4	16	2	5	11	5
3-luokka		1	1		1						
2-luokka			1								
1-luokka		2									
Yhteensä	0	3	2	0	1	0	0	0	0	0	0

Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys ry järjestää belgianpaimenkoirien erikoisnäyttelyn kerran vuodessa. Näyttelyihin osallistuu keskimäärin 350-400 belgianpaimenkoiraa. Kennelliiton näyttelyiden arvosteluihin kirjataan myös arvio koiran käyttäytymisestä (Käsiteltävissä, Väistää tai Vihainen).

Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys ei järjestä jalostustarkastuksia. Viimeisin jalostustarkastus on järjestetty vuonna 2013.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Belgianpaimenkoira leimautuu vahvasti ohjaajaansa ja perheeseensä. Sen tulee olla tasapainoinen, hyvähermoinen ja sopeutua arjen haasteisiin. Aktiivisena palveluskoirana se tarvitsee säännöllistä tekemistä ja aivovoimistelua, jotta se pysyy rauhallisena kotioissa. Tästä syystä belgianpaimenkoiralle tulisi opettaa rauhoittuminen jo pennusta saakka.

Belgianpaimenkoiralla voi esiintyä eroahdistusta, mikä ilmenee esimerkiksi ääntelynä tai tuhoamisena yksin ollessa.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Belgianpaimenkoiran lisääntymisen tulisi tapahtua luonnollisesti ilman merkittäviä ongelmia. Terveessä rodussa astutusten tulisi sujua normaalisti, narttujen tiinehtyä helposti ja synnyttää sekä hoitaa pentujaan itsenäisesti.

Tällä hetkellä ei ole kattavia tilastoja lisääntymisongelmista.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Toisiin koiriin ja vieraisiin ihmisiin suhtautuminen on hyvin yksilöllistä ja riippuu usein paljolti tilanteesta. Belgianpaimenkoiran tulee olla rotumääritelmän mukaan tarkkaavainen ja varmaluonteinen, ilman pienintäkään pelkoa tai vihaisuutta. Hylkäävinä virheinä luonteissa nähdään vihaisuus ja arkuus. Yhdistyksen jatkuvan terveystarkastuksen perusteella tiedossa on tapauksia, joissa koiria on lopetettu käytöshäiriöiden vuoksi. Koiranetin kuolinsyytilastoon oli 9.1.2026 mennessä kirjattu kuuden laekenois’n lopetuksen syyksi käytös- tai käyttäytymishäiriöt.

Pelot ja ääniherkkyys

Äänivarmuus liittyy koiran hermorakenteeseen, ja ääniarkuus on voimakkaasti periytyvä ominaisuus, joka voi vaikeuttaa arkea.

Yhdistyksen jatkuvan terveystarkastuksen perusteella tiedetään, että laekenaisissa on havaittu esiintyvän jonkin verran ääniarkuutta ja -herkkyttä sekä paukkuarkuutta.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Alle vuoden ikäisenä belgianpaimenkoira käy läpi herkän ikävaiheen, jossa hormonit vaikuttavat sen käytökseen.

Nuori koira voi alkaa pelätä aiemmin neutraaleja asioita ja reagoida murisemalla, haukkumalla, hyökkäämällä tai pakenemalla.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Belgianpaimenkoirilla ei esiinny käyttäytymiseen vaikuttavia rakenteellisia ongelmia.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rodussa ei ole raportoitu merkittäviä yksinoloon liittyviä ongelmia, mutta aktiivisena ja ohjaajaansa kiinnittyvänä käyttökoirana laekenais edellyttää riittävää aktivointia ja koulutusta arjessa. Keskeisimmät käyttäytymiseen liittyvät haasteet koskevat yksilöllistä sosiaalista suhtautumista vieraisiin ihmisiin ja koiriin sekä käytöshäiriöitä, joiden vuoksi yksittäisiä koiria on lopetettu. Lisäksi rodussa on havaittu jonkin verran ääni- ja alusta-arkuutta, jotka ovat periytyviä ominaisuuksia ja voivat heikentää koiran toimintakykyä. Nuoruusvaiheessa voi esiintyä korostunutta vartiointi- ja puolustuskäyttäytymistä sekä pelkoreaktioiden voimistumista, mikä voi muodostaa haasteita kokemattomille omistajille.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Keskeisiksi luonne- ja käyttäytymishaasteiksi on tunnistettu puutteet toimintakyvyssä ja taisteluhaluissa sekä liiallinen vilkkaus, joka voi heikentää keskittymiskykyä. Yksittäisillä koirilla on havaittu myös arkuutta, ääniherkkyttä sekä aggressiivisuutta ihmisiä kohtaan, ja näiden ominaisuuksien tiedetään olevan osin periytyviä. Jalostuksessa tulee siksi painottaa avoimia, tasapainoisia ja toimintakykyisiä koiria sekä välttää arkojen, hermostuneiden, ääniherkkien tai aggressiivisten yksilöiden käyttöä. Lisäksi luonnetiedon keruun kehittäminen ja mahdollisten luonne- tai käyttäytymisheitojen huomioiminen jalostusohjelmassa tukisivat rodun yhteiskuntakelpoisuuden säilymistä.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Belgianpaimenkoirat ovat vuodesta 1995 kuuluneet PEVISA-ohjelman piiriin (JTO 2005: 30) lonkkaniveldysplasian ja silmänsairauksien osalta. Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma hyväksyttiin yleiskokouksessa marraskuussa 1993 (JTO 1994: 14) lonkkaniveldysplasian raja-arvolla B:n.

PEVISA-ohjelmalle on vuoden 2011 alusta lähtien ollut pysyvä poikkeus, että ulkomaisessa rekisterissä olevaa urosta voitu käyttää jalostukseen kerran ilman lonkkakuvaustulosta (JTO 2010: 31).

Silmäsairauksista rodun PEVISA-määräykset koskivat ensin perinnöllistä harmaakaihia (HC) sekä PRA:ta, sittemmin ohjelmaan liitettiin myös retinan dysplasia (RD) sekä pannus keratitis. Silmälausunnon voimassaoloaika on vaihdellut ollen alun perin 18 kuukautta, sen jälkeen 24 kuukautta, välillä 12 kuukautta ja tällä hetkellä jälleen 24 kuukautta.

Vuonna 2004 sisällytettiin PEVISA-ohjelmaan myös kyynärnivelten kuvauspakko ilman raja-arvoa.

PEVISA-ohjelma 2027 – 2031

Pentueen rekisteröinnin ehto on, että sen molemmat vanhemmat on virallisesti silmätarkastettu. Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kk vanhempi. Perinnöllistä harmaakaihia, PRA:ta, geograafista RD:tä, totaali RD:tä, plasmoomaa tai pannus keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Jos koiralla on todettu multifokaalinen RD tai muu katarakta, se on paritettava kyseisen sairauden suhteen terveeseen koiran kanssa. Vaatimus koskee Suomeen rekisteröityjä belgianpaimenkoiria.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi.

Lonkkanivelen löysyys aiheuttaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömän kontaktin, mikä johtaa epänormaaliin paineeseen, mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Lantion luutuminen valmistuu noin vuoden iässä, jolloin kipu usein helpottaa.

Kasvuhäiriö altistaa nivelrikolle, jonka kehittymiseen vaikuttavat perintö- ja ympäristötekijät. Oireet ilmenevät yleensä 3–12 kuukauden iässä kipuna, ontumisena ja liikkumisvaikeuksina. Aikuisilla oireet liittyvät nivelrikkoon ja voivat ilmetä jäykkyytenä, ontumisena ja lihaskatona.

Hoitoon kuuluu painonhallinta, tulehduskipulääkkeet, nivelaineet, liikunta ja tarvittaessa kirurgiset toimenpiteet. Jalostuksen apuna käytetään lonkkien röntgenkuvausta ja jalostusarvoindeksiä lonkkavian vähentämiseksi.

Suomessa käytetään FCI:n vahvistamaa kansainvälistä lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali / rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.
D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.

E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.
---------------------	--

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 6 vuoden ikään saakka. Tämän jälkeen arvostelussa on otettava huomioon koiran ikä ja erityisesti sekundäärinivelrikko.

(<http://kennelliitto.jelastic.planeetta.net/lonkkanivelen-kasvuhairio>, päivitetty 30.9.2013)

Lonkkaniveldysplasia laekenoisilla

Vuosina 2013–2023 rekisteröidyistä laekenois -yksilöistä syntyi yhteensä 59 koiraa, joista lonkkakuvattiin 44 (75 %). Kuvatuista koirista A-lonkkaisia oli 20 (45 %), B-lonkkaisia 17 (39 %) ja C-lonkkaisia 7 (16 %), eikä D- tai E-lonkkia todettu. Lonkkaniveldysplasian (C–E) esiintyvyys tarkastelujaksolla oli siten 16 %.

Taulukko 13. Lonkkaniveldysplasia 2013-2023 syntyneillä laekenoisilla.

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2013	1	0	0	1	0	0	1
2014	6	3	3	0	0	0	6
2015	9	3	4	0	0	0	7
2016	0	0	0	0	0	0	0
2017	2	1	0	1	0	0	2
2018	13	3	4	3	0	0	10
2019	6	2	2	1	0	0	5
2020	0	0	0	0	0	0	0
2021	9	2	4	1	0	0	7
2022	8	4	0	0	0	0	4
2023	5	2	0	0	0	0	2
Yhteensä	59	20	17	7	0	0	44

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2013	100%	0%	0%	100%	0%	0%
2014	100%	50%	50%	0%	0%	0%
2015	78%	43%	57%	0%	0%	0%
2016	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2017	100%	50%	0%	50%	0%	0%
2018	77%	30%	40%	30%	0%	0%
2019	83%	40%	40%	20%	0%	0%
2020	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2021	78%	29%	57%	14%	0%	0%
2022	50%	100%	0%	0%	0%	0%
2023	40%	100%	0%	0%	0%	0%

Yhteensä	75%	45%	39%	16%	0%	0%
-----------------	-----	-----	-----	-----	----	----

Kyynärnivelen kasvuhäiriöt

Kyynärnivelen kasvuhäiriö periytyy useiden geenien kautta, ja sen tyyppi vaihtelee roduittain. Uroksilla häiriö on yleisempi suuremman painon ja mahdollisten hormonaalisten tekijöiden vuoksi. Perinnöllisyys on merkittävin tekijä, mutta ympäristö vaikuttaa oireiden ilmenemiseen.

Oireet alkavat yleensä 4–7 kuukauden iässä ontumisena, joka voi pahentua rasituksessa tai levon jälkeen. Molemmipuolinen kasvuhäiriö voi vaikeuttaa ontuman havaitsemista. Aikuisena oireet liittyvät usein nivelrikkoon. Leikkaushoidon tehosta ei ole kattavaa tutkimusta, ja nivelrikko kehittyy yleensä hoitamattomana, mutta myös leikatussa nivelessä.

Nivelrikon hoidossa keskeisiä ovat painonhallinta, liikunnan rajoitus ja tulehduskipulääkkeet. Suomessa jalostusvalinnassa käytetään röntgenkuvauksen lisäksi jalostusarvoindeksijä, jotka huomioivat perinnöllisyyden ja vähentävät ympäristötekijöiden vaikutusta.

Suomessa arvostelussa käytetään IEWG:n esittämää kansainvälistä kyynärniveldysplasian arvosteluasteikkoa:

0	Ei muutoksia.
1 lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kyynärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka).
2 kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia värttinäluun nivelosassa, varisliäkkeessä (processus coronoideus) ja/tai lievää epämuotoisuutta.
3 voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät rappeutumismuutokset/voimakas epämuotoisuus. Kiinnittymätön processus anconaeus.

(<http://kennelliitto.jelastic.planeetta.net/kyynarnivelen-kasvuhairiot>, päivitetty 30.9.2010)

Kyynärniveldysplasia laekenoisilla

Vuosina 2013-2023 kyynärkuvattiin 44 koiraa (74 % syntyneistä). Tutkituista koirista 32 sai tuloksen 0, seitsemän tuloksen 1, kolme tuloksen 2 ja kaksi tuloksen 3. Terveiden (0) kyynärien osuus on selvästi suurin, ja keskivaikeita tai vaikeita muutoksia todettiin yksittäistapauksina.

Taulukko 14. Vuosina 2013-2023 syntyneiden laekenoisien kyynärtutkimustulokset.

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2013	1	1	0	0	0	1
2014	6	4	1	0	1	6
2015	9	5	1	1	0	7
2016	0	0	0	0	0	0
2017	2	2	0	0	0	2
2018	13	7	0	2	1	10
2019	6	4	1	0	0	5

2020	0	0	0	0	0	0
2021	9	6	1	0	0	7
2022	8	2	2	0	0	4
2023	5	1	1	0	0	2
Yhteensä	59	32	7	3	2	44

Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet

Perinnöllinen harmaakaihi

Perinnöllinen harmaakaihi (hereditaarinen katarakta) samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan ja voi johtaa sokeuteen. Periytymismekanismi on usein autosomaalinen resessiivinen, mutta ei aina tiedossa. Kaihin alkamisikä vaihtelee, ja se voi olla synnynnäinen tai hankittu.

Perinnöllinen kaihi voidaan todeta virallisessa silmätutkimuksessa biomikroskooppitutkimuksen avulla. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella (fakoemulsifikaatio), joka on tehokkain ennen täydellistä samentumista, edellyttäen, että silmänpohja on terve.

Pannus/Plasmooma

Pannus eli krooninen pinnallinen sarveiskalvon tulehdus on autoimmuuniperäinen etenevä silmäsairaus. Tyypillisiä löydöksiä silmätutkimuksessa ovat sarveiskalvojen verisuonittuminen, sidekudostuminen ja pigmentoituminen. Muutokset ilmenevät yleensä molemmissa silmissä. Pannus voi erityisesti hoitamattomana johtaa koiran sokeutumiseen.

Plasmoomalla tarkoitetaan vilkkuluomen reunan paksuuntumista immuunivälitteisen tulehduksen seurauksena.

(<http://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/silmasairaudet/pannus-plasmooma/>)

Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA)

PRA (progressiivinen retina atrofia) on perinnöllinen verkkokalvon surkastuma, joka tuhoaa silmän valoa aistivia soluja. Sairautta esiintyy eri muodoissa eri roduilla, ja se voi alkaa missä iässä tahansa. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen.

PRA:n oireet alkavat yleensä hämäränäön heikkenemisellä verkkokalvon sauvasolujen surkastuessa, ja lopulta koira sokeutuu tappisolujen vaurioituessa. Pupillit laajenevat, ja silmänpohjan heijaste voimistuu.

Sairauteen ei ole hoitoa, mutta sokea koira voi pärjätä tutussa ympäristössä. Diagnoosi tehdään silmänpohjatutkimuksella tai ERG-tutkimuksella. PRA-sairaita koiria ei saa käyttää jalostukseen, mutta geenitestillä kantajaksi todettu koira voidaan yhdistää geneettisesti terveeseen kumppaniin.

RD (retinan dysplasia eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö) jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (MRD), geografiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). MRD:ssa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä voi vaihdella. MRD ei vaikuta näkökykyyn. GRD:ssa verkkokalvo on väärin kehittynyt laajemmalla alueella, mikä voi vaikuttaa koiran näkökykyyn ja TRD:ssa verkkokalvo on kokonaan irtautunut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeuden.

2018	13	8	62%	6	75%
2019	6	6	100%	6	100%
2020	0	0		0	
2021	9	4	44%	3	75%
2022	8	4	50%	4	100%
2023	5	3	60%	3	100%

Diagnoosi	Esiintymiä
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	35
Kortikaalinen katarakta, Todettu	1
Posterior polaarinen katarakta, Todettu	1
PRA, Todettu	1

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Selkämuutokset

Spondyloosi

ELT Anu Saikku-Bäckström

Spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa nikamien väliin muodostuu luupiikkejä tai -siltoja.

Se yleistyy iän myötä, mutta bokseilla voi esiintyä jo nuorena ja on perinnöllinen (0,42–0,62).

Jalostuksessa voidaan suosia spondyloosivapaita (SP0) tai lieviä muutoksia omaavia koiria.

Spondyloosin suositeltava kuvausikä bokseilla on 2 vuotta. Oireet vaihtelevat yksilöllisesti, ja vaikeakin spondyloosi voi olla oireeton. Oireita voivat olla jäykkyys, kipu, ontuminen ja hyppäämishaluttomuus. Harvinaisemmassa lateraalisessa spondyloosissa voi esiintyä halvausoireita tai pidätyskyvyttömyyttä.

Diagnoosi perustuu röntgen-, CT- tai MRI-kuvaukseen. Koska tauti on yleinen, vain vaikeat tapaukset tulisi sulkea pois jalostuksesta. Spondyloosipuhdas (SP0) selkä ei aina tarkoita täysin tervettä selkärankaa, sillä muita nikamamuutoksia voi esiintyä.

Arvostelussa käytettävä asteikko (1.6.2013 alkaen):

SP0, puhdas	Ei muutoksia.
SP1, lievä	Todetaan < 3 mm piikkejä korkeintaan 4 nikamavälissä tai > 3 mm piikkejä korkeintaan 3 nikamavälissä tai saareke korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP2, selkeä	Todetaan silloittuma (täysi tai vajaa) korkeintaan 2 nikamavälissä ja/tai suuria saarekkeita korkeintaan 2 nikamavälissä.
SP3, keskivaikea	Todetaan silloittumia (täysiä tai vajaita) ja/tai suuria saarekkeita 3–7 nikamavälissä.
SP4, vaikea	Edellisiä vakavammat muutokset.

Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu.

Arvostelussa käytettävä asteikko (1.6.2013 alkaen): Lausunnossa otetaan huomioon kaikki rintanikamat (1–13) sekä lannenikamat (1–7) ja ristiluu.

Tätä asteikkoa noudatetaan koiran 5 ikävuoteen saakka. Tämän jälkeen arvostelussa otetaan huomioon koiran ikä siten, että 5–7 vuotiaalla koiralla jätetään huomioimatta yksi silloittuma ja 8-vuotiaalla tai vanhemmalla koiralla jätetään huomioimatta kaksi silloittumaa. Kuitenkin jos vanhallakin koiralla on silloittumaa, ei se voi saada SPO lausuntoa.

Välimuotoinen lanne-ristinikama

ELL Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto

Välimuotoinen lanne-ristinikama (LTV) on synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismeja ei tunneta. LTV tarkoittaa nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Se voi olla symmetrinen tai epäsymmetrinen ja havaitaan usein lonkkakuvasta. Joillain koirilla on poikkeava määrä lannenikamia (L6 tai L8).

LTV:tä esiintyy monilla roduilla, ja saksanpaimenkoirilla sen on todettu altistavan selkävaivoille. Se voi johtaa lanne-ristiluuliitoksen rappeutumiseen, mikä voi aiheuttaa selkäkipuja ja pahimmillaan takajalkojen halvausoireita. Hoitona käytetään lepoa, kipulääkkeitä ja tarvittaessa leikkausta. Kotikoirat pärjäävät usein hyvin, mutta harrastus- ja työkoirien ennuste on epävarma.

LTV:sta voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko:

LTV0	Ei muutoksia
LTV1	Jakautunut ristiluun keskiharjanne (S1–S2)
LTV2	Symmetrinen välimuotoinen lanne-ristinikama
LTV3	Epäsymmetrinen lanne-ristinikama
LTV4	6 tai 8 lannenikamaa

(<http://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-selkamuutokset>)

Taulukko 16. Välimuotoinen lanne-ristinikama (LTV) 2013–2023 syntyneillä laekenoiseilla. (Lähde: Koiranet)

Vuosi	LTV0	LTV1	LTV2	LTV3	LTV4	Yht.
2013	1	0	0	0	0	1
2014	6	0	0	0	0	6
2015	6	1	0	0	0	7
2016	0	0	0	0	0	0
2017	2	0	0	0	0	2
2018	8	2	0	0	0	10
2019	5	0	0	0	0	5
2020	0	0	0	0	0	0
2021	4	3	0	0	0	7
2022	3	0	0	0	0	3
2023	1	0	0	0	0	1

Nikamaepämuodostumat

Selkärangan nikamien epämuodostumia (VA) esiintyy useilla roduilla, erityisesti brakykefaalisilla "korkkiruuvihäntäisillä" roduilla kuten bostoninterrierillä, englanninbulldogilla ja ranskanbulldogilla. Näillä koirilla koko selkäranka voi olla epämuotoinen. Tavallisimpia VA-muotoja ovat puolinikamat ja perhosnikamat.

Spina bifida on tila, jossa nikaman katto ei sulkeudu kunnolla, jättäen selkäytimen suojaamatta. Häntä ja ristiluu voivat olla epämuodostuneita, mikä voi aiheuttaa jäykkyyttä, ulostamisvaikeuksia tai ihovaurioita. Jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä, seurauksena voi olla kipuja ja neurologisia ongelmia. Nikamaepämuodostumia esiintyy todennäköisesti kaikilla näiden rotujen yksilöillä, mutta niiden määrä ja vakavuus vaihtelevat.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko:

VA0, normaali	Ei muutoksia
VA1, lievä	1–2 epämuodostunutta nikamaa
VA2, selkeä	3–4 epämuodostunutta nikamaa
VA3, keskivaikea	5–9 epämuodostunutta nikamaa
VA4, vaikea	10 tai useampi epämuodostunut nikama

Joillakin koirilla voi olla nikamissa hyvin lieviä poikkeamia normaalista. Tällöin koira saa tuloksen VA0 (normaali), mutta lausunnon lisätietoihin merkitään VA-rajatapaus. Myös tällaisten muutosten lukumäärä näkyy koiran tiedoissa jalostustietojärjestelmässä. Yleisin tällainen muutos on lievä viimeisen rintanikaman vaillinaisesti kehittynyt kylkiluupari. Jos muutos ei kuitenkaan ole lievä tai koiralla todetaan myös muita nikamaepämuotoisuuksia, ei koira tällöin voi saada tulosta VA0.

Taulukko 17. Selkärangan epämuodostumat (VA) 2013-2023 syntyneillä laekenoiseilla. (Lähde: Koiranet)

Vuosi	VA0	VA1	VA2	VA3	VA4	Yht.
2013	1	0	0	0	0	1
2014	4	0	0	0	0	4
2015	6	0	0	0	0	6
2016	0	0	0	0	0	0
2017	2	0	0	0	0	2
2018	8	0	0	0	0	8
2019	5	0	0	0	0	5
2020	0	0	0	0	0	0
2021	7	0	0	0	0	7
2022	3	0	0	0	0	3
2023	0	1	0	0	0	1

Olkapää (Vilma Reunanen, pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri)

Osteokondroosi (OC) on kasvuhäiriö, jossa ruston alainen luutuminen epäonnistuu, aiheuttaen rustovaurion ja mahdollisesti tulehduksen nivelessä. Osteochondrosis dissecans (OCD) on tila, jossa

rustopala irtoaa. OC on yleisintä olkanivelessä, mutta voi esiintyä myös muissa nivelissä ja selkänikamissa.

Oireena on epämääräinen ontuma, joka ilmenee yleensä 3–9 kuukauden iässä, mutta joskus vasta aikuisena. Röntgenkuville OC näkyy kuoppa tai tasaantumana luussa. Hoito suunnitellaan yksilöllisesti: lievät tapaukset voivat hyötyä konservatiivisesta hoidosta (painonhallinta, liikunnan rajoitus, lääkitys), mutta raskarakenteisilla koirilla suositellaan usein leikkausta. Varhainen diagnoosi parantaa ennustetta ja hidastaa nivelrikon kehittymistä.

OC on monigeeninen perinnöllinen sairaus, jonka puhkeamiseen vaikuttavat myös ympäristötekijät, kuten nopea kasvu, ylipaino ja fyysinen trauma. Koska sairaus voi periytyä oireettomilta koirilta, jalostuksessa on huomioitava koko suku, eikä OC:sta kärsiviä koiria tule käyttää jalostukseen.

Epilepsia

Epilepsia on koirien yleisin hermostosairaus, joka voi johtua perinnöllisistä tai ei-perinnöllisistä syistä, kuten kasvaimista, raumoista, infektiosta tai aineenvaihdunnan häiriöistä. Perinnöllistä epilepsiaa esiintyy lähes kaikissa roduissa, ja joissakin se on erittäin yleinen.

Perinnöllisen epilepsian oireita ovat toistuvat tajuttomuus-kouristuskohtaukset tai poissaolokohtaukset, jotka johtuvat aivojen sähkökemiallisesta häiriöstä. Kohtaukset voivat olla yleistyneitä tai paikallisia. Tauti puhkeaa yleensä ½–5 vuoden iässä ja diagnosoidaan poissulkumenetelmällä.

Epilepsian periytymismalli on monimutkainen ja vaihtelee roduittain. Joillakin roduilla, kuten Lagotto Romagnololla, sairaus johtuu tunnetusta geenimutaatiosta, ja siihen on olemassa geenitesti. Belgianpaimenkoirilla on tunnistettu ADAM23-geenimuoto, joka altistaa epilepsialle mutta ei yksinään aiheuta sitä.

<https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/neurologiset-sairaudet/epilepsia/>

Kasvainsairaudet

Belgianpaimenkoirilla (erityisesti pitkäkarvaiset Groenendael ja Tervueren) esiintyy vuosina 2013–2023 erityisesti seuraavia kasvainsairauksia:

- vatsasyöpä (gastric carcinoma)
- ihokasvaimet – erityisesti mast cell tumor (mastocytoma)
- nisäkasvaimet (narttukoirilla)

Vatsasyöpä on rodulla merkittävä syöpäriski. Belgianpaimenkoirilla kannattaa erityisesti seurata vatsasyövän merkkejä (esim. oksentelu, painonlasku) sekä iän myötä kehittyviä ihokasvaimia, erityisesti mast-solukasvaimia. Steriloimattomilla nartuilla riskinä ovat myös nisäkasvaimet. Muut syöpätyypit esiintyvät rodulla kuten muillakin suurilla roduilla.

Kivesviat

Koirilla kivekset laskeutuvat niiden synnyinsijoiltaan vatsaontelon takaseinämän vierestä nivuskanavan kautta kivespusseihin syntymän jälkeen. Normaalisti kivesten tulisi olla lopullisilla paikoillaan hyvissä ajoin ennen pennun luovutusikää. Koirilla kivesviasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä piilokiveksisyyttä, jolloin toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin.

Autoimmuunisairaudet

Kaikki eläimet ja ihmiset altistuvat päivittäin elimistölle vieraille aineille, kuten bakteereille ja viruksille, joilta immuunijärjestelmä suojaa. Joskus immuunijärjestelmä häiriintyy ja alkaa virheellisesti tuhota omia kudoksia, mikä johtaa autoimmuunisairauksiin.

Koirilla esiintyy monia autoimmuunisairauksia, joista osa on yleisempiä tietyillä roduilla. Ne vaikuttavat lähes yhtä paljon uroksiin ja narttuihin, mutta esimerkiksi Addisonin tauti on yleisempi nartuilla. Useimmat autoimmuunisairaudet puhkeavat aikuisilla koirilla, mutta SRMA ilmenee usein jo nuorilla koirilla (8–18 kk).

Autoimmuunisairaudet ovat lisääntyneet sekä ihmisillä että koirilla, ja geeniperimän on todettu vaikuttavan niiden syntyyn. Niitä tutkitaan yhä enemmän, ja monien endokriinisten sairauksien taustalla on autoimmuunitulehdus.

Atopia ja allergiat

Atopia on elinikäinen, mutta hallittavissa oleva sairaus, joka on koirien yleisin ihosairaus. Se alkaa yleensä 6 kuukauden ja 3 vuoden iässä ja aiheuttaa kutinaa, ihon rikkoutumista, hilseilyä ja turkin huonokuntoisuutta. Oireet paikantuvat usein kasvoihin, korviin, tassuihin, jalkoihin ja vatsan alueelle. Toistuvat korvatulehdukset ovat yleisiä.

Atopia voi aiheuttaa kausittaisia tai jatkuvia oireita. Jos oireet ovat alusta asti jatkuvia, syynä voi olla ruoka-aineallergia, joka on kuitenkin harvinaisempi ja liittyy usein myös ruoansulatuskanavan ongelmiin.

Diagnoosi tehdään oireiden, ihotestien tai verikokeiden perusteella. Hoitoon kuuluu allergeenialtistuksen vähentäminen, pesut, tulehdusten hallinta sekä tarvittaessa siedätyshoito ja lääkitys. Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen.

Suolisto-ongelmat

Koirien erilaisia suolisto-ongelmia on tutkittu laajasti, ja esimerkiksi koirien vatsasyövistä tehdyissä tutkimuksissa belgianpaimenkoirien groenendael- ja tervuerenmuunnokset mainitaan riskirotuina useissa eri lähteissä (Esim. Seim-Wikse et al. Breed predisposition to canine gastric carcinoma - a study based on the Norwegian canine cancer register, 2013). Laekenois muunnoksella vatsasyöpää esiintyy vähemmän. Vatsasyövät ylipäätään ovat yleisempiä koirilla kuin muilla lemmikkieläimillä.

Pikkuaivojen rappeuma (Ataksia)

Etenevä pikkuaivorappeuma (CA) on useilla koiraroduilla esiintyvä sairaus, jossa pikkuaivojen kuorikerroksen solut tuhoutuvat. Pikkuaivot säätelevät liikkeiden koordinaatiota, ja sairauden oireita ovat tasapainovaikeudet, kömpelyys, haparoiminen, kaatuilu ja törmäily. Lisäksi voi esiintyä aikomustärinää, erityisesti keskittyessä.

Sairauden alkamisikä ja etenemisnopeus vaihtelevat roduittain ja riippuvat geenivirheestä. Osa muodoista alkaa jo pentuiässä ja etenee nopeasti, kun taas toiset alkavat myöhemmin ja etenevät hitaammin. Periytyminen on todennäköisesti peittyvää, eli sairastuakseen koiran on perittävä virheellinen geeni molemmilta vanhemmilta. Pikkuaivorappeuman geenivirhe on tunnistettu suomenajokoirilta.

Ataxiaa on todettu euroopassa lähinnä malinois-muunnoksessa, mutta se vaikuttaa myös sekalinjaisiin groendaeleihin ja tervuihin ja niiden jalostuskäyttöön. Ataxiaa on kahta muotoa ja puhutaan Ataxia1:stä (SDCA1) ja Ataxia2:sta (SDCA2). Ataxia1:ssä oireet ilmenevät yleensä ennen 2kk ikää, yleensä 4,5-8 viikon iässä. Ataxia2:sa oireet ilmenevät 4-6 viikon välillä eli se on nopeammin etenevä sairaus kuin Ataxia1. Ataxiaan on olemassa geenitesti. Yhdistyksen suositus on, että kantajia ei saa yhdistää

keskenään, eikä tutkimattomaan. Kantaja voidaan yhdistää vain terveen kanssa, jolloin jälkeläiset tulee testata ennen jalostuskäyttöä.

<https://www.koirangeenit.fi/projektit/tutkimusprojektit/neurologiset-sairaudet/pikkuaivojen-rapeum-a-ataksia/>

Purentavirheet ja hammaspuutokset

Normaali belgianpaimenkoiran purenta on leikkaava ns. saksipurenta. Myös tasapurenta on sallittu. Yleisin virhe belgianpaimenkoiran hampaistossa on virheellinen purenta eli alapurenta tai vinopurenta. Hammaspuutoksista yleisin on toisen välihampaan (P2) puutos. P2 voi puuttua yksittäisesti kummasta tahansa leuanpuoliskosta joko ylhäältä tai alhaalta tai niitä voi puuttua useita, jopa kaikki neljä.

Rodulla ilmenevien sairauksien tilastointi

SBPKY:llä on belgianpaimenkoirien terveystilanteen kartoittamiseen käytössä internetlomake, joka löytyy yhdistyksen internetsivuilta <http://www.finbelge.fi/> → Jalostus → Lomakkeet, ohjeet → Terveystietolomake. Jokaisen koiran tiedot päivitetään niin ikään yhdistyksen kotisivuilla olevaan julkiseen taulukkoon; näin informaatio on vapaasti niin kasvattajien kuin pennunostajien käytössä.

Lisäksi käyttöbelgi.info tarjoaa erittäin kattavan, lajikohtaisesti erikoistuneen tietokannan suomalaisista käyttölinjaisista belgianpaimenkoirista. Se on erityisen arvokas jalostustyön ja harrastustoiminnan tukena.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 18. Kuolinsyytilasto (jtj 18.02.2026)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hengitystiesairaus	11 vuotta 9 kuukautta	1
Iho- ja korvasairaudet	5 vuotta 1 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	5 vuotta 10 kuukautta	3
Kasvainsairaudet, syöpä	12 vuotta 2 kuukautta	10
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	15 vuotta 10 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 3 kuukautta	4
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 3 kuukautta	6
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 6 kuukautta	4
Maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	4 vuotta 7 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	9 vuotta 9 kuukautta	2
Selkäsairaus	13 vuotta 1 kuukautta	1
Sisäeritysrauhasten sairaus	4 vuotta 3 kuukautta	2
Sydänsairaus	4 vuotta 10 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 8 kuukautta	4
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 3 kuukautta	7
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 0 kuukautta	11
Kaikki yhteensä	8 vuotta 11 kuukautta	59

Koiranetin kuolinsyytilaston mukaan laekenoinen keskimääräinen elinikä on vajaa 9 vuotta. Selvästi yleisimpänä kuolinsyynä on ilmoitettu kasvainsairaudet, syöpä (16,9 %).

Laekenoinen toiseksi yleisin kuolinsyyn merkintätapa tilastossa ovat lopetus käytöshäiriöiden vuoksi, n. 10 % osuudella. Syöpäsairauksissa keskimääräinen elinikä on yli 12 vuotta. Laekenoinen keskimääräinen vanhuusikä on reilu 13 vuotta.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Vuosina 2013–2024 pentueiden keskimääräinen koko vaihteli huomattavasti. Pentuekeskiarvot sijoituivat 1,0 ja 9,0 pennun välille, mikä kuvastaa vuosittaista suurta vaihtelua. Useina vuosina pentueet olivat pieniä (1,0–3,0 pentua), mutta mukana oli myös selvästi suurempia, 6–9 pennun keskiarvoja, mikä on tyypillistä pienelle populaatiolle.

On kuitenkin huomioitava, että samoihin pentueisiin on voinut syntyä myös malinois-muunnoksen pentuja, joita ei ole tässä tarkastelussa huomioitu.

SKL:stä saadun tiedon mukaan vuosina 2013–2023 tehtyjä keinosiemennyksiä on tehty 2kpl.

Astumisvaikeudet

Astumis-, tiinehtymis- tai synnytysvaikeuksia ei ole malinoisilla yhdistyksen terveystarkastuksessa juuri raportoitu.

Tiinehtymisvaikeudet

Yksittäisiä synnytysongelmia voi esiintyä rodussa. Keinosiemennystä ei tule käyttää nartuille, joiden kanssa normaali astutus ei ole aiemmin onnistunut ja jotka eivät ole synnyttäneet normaalisti.

Synnytysongelmat

Yksittäisiä synnytysongelmia voi esiintyä rodussa. Kennelliiton tietojen mukaan kaksi koiraa on keisarinleikattu.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Yksittäisiä pentujen hoitamiseen liittyviä ongelmia voi esiintyä rodussa.

Pentukuolleisuus

Yksittäisiä pentujen kuolemia voi esiintyä rodussa.

Synnyttämisviat ja epämuodostumat

Yksittäisiä epämuodostumia voi esiintyä rodussa.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Belgianpaimenkoirilla ei yleisesti esiinny vakavia hyvinvointia heikentäviä anatomisia ongelmia, mutta joihinkin liioiteltuihin ulkomuodollisiin piirteisiin liittyy riskejä. Esimerkiksi liian kapea alaleuka voi liittyä

pitkään ja kapeaan pään muotoon, jolloin hampaiden virheellinen asento aiheuttaa kipua ikenissä. Myös liian lyhyt selkä tai suora ja lyhyt olkavarsi voivat altistaa hyvinvointiongelmiin. Rotumääritelmän edellyttämä neliömuotoisuus ei saisi perustua pelkkään silmämääräiseen arvioon, koska esimerkiksi turkki voi vääristää vaikutelmaa koiran mittasuhteista.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Belgianpaimenkoiralla ei tunneta laajamittaisia anatomisia ongelmia, jotka aiheuttaisivat merkittävää haittaa rodun hyvinvoinnille. Yksittäisinä havaintoina on todettu silmätauti (PRA ja yksittäiset kaihitaipaukset) sekä jonkin verran kynäriivien kasvuhäiriöitä. Lisääntymiseen liittyen on raportoitu poikkeavia juoksukierroja nartuilla sekä yksittäisiä eturauhasongelmia uroksilla.

Rakenteellisista riskitekijöistä huomiota tulee kiinnittää hypertyyppisiin piirteisiin, kuten liian kapeaan alaleukaan, liioitellun pitkään ja kapeaan päähän, liian lyhyeen selkään tai suoraan ja lyhyeen olkavarteeseen, jotka voivat heikentää koiran toiminnallisuutta ja hyvinvointia.

Ongelmien mahdollisia syitä

Rodun pieni populaatiokoko ja jalostuspohjan rajallisuus lisäävät riskiä yksittäisten perinnöllisten sairauksien ja epätoivottujen ominaisuuksien kasaantumiselle. Jalostusvalintojen painottuminen voimakkaasti tiettyihin linjoihin voi kaventaa geneettistä monimuotoisuutta ja lisätä sairauksien esiintymisriskiä.

Lisäksi ulkomuodollisten ääripiirteiden suosiminen ilman riittävää toiminnallisuuden arviointia voi altistaa hypertyyppisille rakenneongelmille. Lisääntymiseen liittyvät yksittäiset ongelmat voivat puolestaan liittyä sekä perinnöllisiin tekijöihin että pienen populaation rakenteeseen.

4.4. Ulkomuoto

Rotumääritelmä

Ryhmä: 1

FCI:n numero: 15

15.1 groenendael

15.2 laekenois

15.3 malinois

15.4 tervueren

Hyväksytty: FCI 22.6.2001

SKL-FKK 18.10.2002

BELGIANPAIMENKOIRA (BERGER BELGE)

GROENENDAEL, TERVUEREN, MALINOIS JA LAEKENOIS

Alkuperämaa: Belgia

KÄYTTÖTARKOITUS: Alun perin paimenkoira, nykyään työkoira (mm. vartiointi, suojeleminen ja jäljestys) sekä monipuolinen palveluskoira, joka soveltuu myös perhekoiraksi.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Belgiassa käytettiin 1800-luvun lopulla karjalaumojen kuljettamiseen paljon koiria, jotka olivat tyyppiltään epäyhtenäisiä ja karvapeitteeltään hyvin erilaisia.

Selkiyttäkseen asiaa, joukko innokkaita koiraharrastajia pyysi avukseen Cureghemin

Eläintieteellisen koulun professori A. Reulin, jota voidaan pitää rodun uranuurtajana ja kehittäjänä.

Rotu syntyi virallisesti vuosien 1891 ja 1897 välisenä aikana. Syyskuun 29. päivänä 1891

Brysselissä perustettiin Le Club du Chien de Berger Belge (belgianpaimenkoirayhdistys) ja vielä samana vuonna 15.11. professori A. Reul järjesti Cureghemissa 117 koiran katselmuksen, jossa koirat luetteloihin ja niistä valittiin parhaat yksilöt. Seuraavina vuosina alkoi varsinaisen jalostustyö, joka perustui ainoastaan muutamilla jalostusuroksilla harjoitettuun tiukkaan sukusiitokseen. Le Club du Chien de Berger Belge laati jo 3.4.1892 rodun ensimmäisen hyvin yksityiskohtaisen rotumääritelmän. Siinä hyväksyttiin yksi rotu, jossa oli kolme karvanlaatumuunnosta. Belgianpaimenkoiraa pidettiin noihin aikoihin tavallisten ihmisten koirana, eikä sitä vielä arvostettu. Sen vuoksi Livre des Origines de la Société Royale Saint-Hubert (L.O.S.H) rekisteröi ensimmäiset belgianpaimenkoirat vasta vuonna 1901. Seuraavien vuosien kuluessa johtavat belgianpaimenkoiraharrastajat paneutuivat määrätietoisesti rotutyyppin yhdenmukaistamiseen ja virheiden korjaamiseen. Vuoteen 1910 mennessä belgianpaimenkoiran tyyppi ja luonne vakiintuivat. Kysymys belgianpaimenkoiran muunnoksista ja sallituista väreistä on aiheuttanut vuosien saatossa paljon kiistoja. Sitä vastoin rodun rakenteesta, luonteesta ja käyttöominaisuuksista on aina oltu yksimielisiä.

YLEISVAIKUTELMA: Rakenteeltaan tasapainoinen, sopusuhtainen, keskikokoinen, kuiva- ja vahvalihaksinen, neliömäinen ja sitkeä koira, jossa jalous ja voimakkuus yhdistyvät. Se on tottunut oleskelemaan ulkona ja kestävään Belgiassa yleisiä sään vaihteluita. Sopusuhtainen olemus ja ylväs pään asento ilmentävät palveluskoiralle ominaista jaloa voimaa. Belgianpaimenkoira arvostellaan koiran seistessä vapaasti esittäjän koskematta sitä.

TÄRKEITÄ MITTASUHITEITA: Belgianpaimenkoira on neliömäinen. Rintakehä ulottuu kyynärpäiden tasolle. Kuonon pituus on sama tai hieman enemmän kuin puolet pään kokonaispituudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Belgianpaimenkoira on valpas ja aktiivinen. Se on erittäin energinen ja aina valmis toimintaan. Sillä on synnynnäinen laumanvartioimiskyky ja vahtikoiran parhaat ominaisuudet. Se puolustaa isäntäänsä täysin epäroimättä, peräänantamattomasti ja kiihkeästi. Sillä on kaikki paimen-, vahti-, suojelu- ja palveluskoiran ominaisuudet. Se on eloisa, tarkkaavainen ja varmaluonteinen, ilman pienintäkään pelkoa tai aggressiivisuutta. Luonteen tulee kuvastua koiran olemuksessa ja kipinöivien silmien ylpeässä ja tarkkaavaisessa ilmeessä. Arvosteluissa painotetaan "tasaista" ja "pelotonta" luonnetta.

PÄÄ: Korkea-asentoinen, pitkä olematta liioiteltu, suoralinjainen, hyvin meislautunut ja kuiva. Kallo ja kuono ovat kutakuinkin yhtä pitkät. Kuono-osa saattaa kuitenkin olla hieman kalloa pitempi, mikä antaa viimeistellyn kokonaisvaikutelman.

KALLO-OSA: Keskileveä ja suhteessa pään pituuteen. Otsa on pikemminkin tasainen kuin pyöristynyt, otsauurre on vain hieman korostunut. Sivulta katsottuna kallo ja kuononselkä ovat yhdensuuntaiset. Niskakyhmy on vain hieman kehittynyt, kulma- ja poskikaaret eivät ole ulkonevat.

OTSAPENGER: Kohtuullinen.

KIRSU: Musta.

KUONO-OSA: Keskipitkä, pitkän kiilan muotoinen ja hyvin meislautunut silmien alta, kapenee tasaisesti kirsua kohti. Kuononselkä on suora ja yhdensuuntainen kallon ylälinjan kanssa. Kita avautuu suureksi, jolloin suupielet ovat vetäytyneet hyvin taakse, ja leuat ovat hyvin avonaiset.

HUULET: Ohuet, tiiviit ja voimakkaasti pigmentoituneet.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Vahvat, valkoiset ja säännölliset hampaat ovat lujasti kiinnittyneet hyvin kehittyneisiin leukaluihin. Leikkaava purenta; lampaiden ja karjan kuljetuksessa parempana pidetty tasapurenta sallitaan. Täydellinen, hammaskaavion mukainen hampaisto; kahden P1-hampaan puuttuminen sallitaan, M3-hampaita ei huomioida.

POSKET: Kuivat ja hyvin litteät, vaikkakin lihaksikkaat.

SILMÄT: Keskikokoiset, eivät ulkonevat eivätkä syvällä sijaitsevat, hieman mantelinmuotoiset, asennoltaan viistot ja väriltään ruskehtavat, mieluiten tummat. Silmäluomien reunat ovat mustat. Katse on avoin, eloisa, älykäs ja tutkiva.

KORVAT: Pienehköt, ylös kiinnittyneet, selvästi kolmiomaiset, teräväkärkiset ja tyvestä kaarevat. Korvat ovat jäykät, pystyt ja tarkkaavaisella koiralla pystysuorat.

KAULA: Sulavalinjainen, pitkäkö, melko pysty, lihaksikas, tasaisesti lapoja kohti levenevä, ei löysää kaulanahkaa. Niskalinja on hieman kaareva.

RUNKO: Voimakas olematta raskas. Rungon pituus olkanivelestä istuinluun kärkeen on jokseenkin sama kuin säkäkorkeus.

YLÄLINJA: Selän ja lanteen ylälinjat ovat suorat.

SÄKÄ: Korostunut.

SELKÄ: Kiinteä, lyhyt ja lihaksikas.

LANNE: Voimakas, lyhyt, lihaksikas ja riittävän leveä.

LANTIO: Lihaksikas, vain hieman viisto, riittävän leveä, ei kuitenkaan liioiteltu.

RINTAKEHÄ: Syvä, mutta ei leveä. Kylkiluut ovat yläosastaan kaarevat. Edestä katsottuna eturinta ei ole kovin leveä, eikä myöskään ahdas.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva alkaa rintakehän alaosasta ja kohoaa loivasti vatsaa kohti tasaisesti kaartuen. Vatsa on kohtalaisen kehittynyt, mutta ei riippuva eikä vinttikoiramainen.

HÄNTÄ: Hyvin kiinnittynyt, keskipitkä ja tyvestään paksu; ulottuu vähintään kintereisiin, mieluiten alemmaksi. Levossa häntä riippuu hännänpää kintereen korkeudella hieman taaksepäin kaartuneena. Koiran liikkuessa hännänpää kaartuu voimakkaammin ja häntä kohoaa ylittämättä kuitenkin vaakatasoa. Häntä ei saa koskaan kiertyä J-koukuksi eikä kaartua sivulle.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat vahvaluiset olematta raskaat; lihakset ovat kuivat ja voimakkaat. Eturaajat ovat joka suunnasta katsottuna kohtisuorassa maahan nähden ja edestä katsottuna täysin yhdensuuntaiset.

LAVAT: Lapaluut ovat pitkät ja viistot, hyvin kiinnittyneet ja muodostavat olkavarren kanssa riittävän kulman, ihannekulmaus on 110 - 115°.

OLKAVARRET: Pitkät ja riittävän viistot.

KYYNÄRPÄÄT: Rungonmyötäiset, eivät ulkonevat eivätkä ahdasasentoiset.

KYYNÄRVARRET: Pitkät ja suorat.

RANTEET: Hyvin kiinteät ja kuivat.

VÄLIKÄMMENET: Vahvat ja lyhyet, mahdollisimman kohtisuorassa maahan nähden tai vain hieman eteenpäin viistot.

KÄPÄLÄT: Pyöreät ns. kissankäpälät. Varpaat ovat kaarevat ja tiiviisti yhdessä. Päkiät ovat paksut ja joustavat, kynnet tummat ja vahvat.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat voimakkaat olematta raskaat. Sivusta katsottuna ne ovat kohtisuorassa maahan nähden, takaa katsottuna täysin yhdensuuntaiset.

REIDET: Keskipitkät, leveät ja voimakaslihaksiset.

POLVET: Suunnilleen samalla pystysuoralla linjalla kuin lonkkanivel. Polvikulma on normaali.

SÄÄRET: Keskipitkät, leveät ja lihaksikkaat.

KINTEREET: Matalat, leveät ja lihaksikkaat, kohtuullisesti kulmautuneet.

VÄLIJALAT: Kiinteät ja lyhyet. Kannukset eivät ole toivotut.

KÄPÄLÄT: Voivat olla hieman soikeat. Varpaat ovat kaarevat ja tiiviisti yhdessä. Päkiät ovat paksut ja joustavat, kynnet tummat ja vahvat.

LIIKKEET: Eloiset ja vapaat kaikissa käyntilajeissa. Belgianpaimenkoira on hyvä laukkaaja, mutta sen tavanomaiset askellajit ovat käynti tai erityisesti ravi. Raajat liikkuvat rungon keskilinjan suuntaisesti, hyvin nopeassa vauhdissa käpälät lähestyvät keskilinjaa. Ravissa askeleet ovat keskipitkät, liike on tasaista ja vaivatonta, takaraajojen työntö on hyvä ja selkälinja pysyy kiinteänä, etuaskel ei ole liian korkea. Belgianpaimenkoira on jatkuvasti liikkeessä ja vaikuttaa väsymättömältä, käynti on nopeaa, joustavaa ja eloisaa. Se pystyy täydessä vauhdissa tekemään äkillisen suunnanmuutoksen. Vilkkaan temperamenttinsa sekä vartiointi- ja suojeluhalunsa vuoksi koira pyrkii liikkumaan ympyrää.

NAHKA: Joustava, mutta silti kauttaaltaan rungonmyötäinen. Huulten ja silmäluomien reunat ovat voimakkaasti pigmentoituneet.

KARVAPEITE JA MUUNNOKSET Rodun neljä muunnosta groenendael, tervueren, malinois ja **laekenois** erotetaan toisistaan karvan pituuden, kasvusuunnan, laadun ja värin perusteella.

Muunnokset arvostellaan näyttelyissä erikseen ja kullekin voidaan myöntää sertifikaatti ja CACIB.

KARVA: Kaikilla muunnoksilla peitinkarvan tulee aina olla tiheää, tiivistä ja hyvälaatuista.

Peitinkarva ja villava aluskarva muodostavat yhdessä erinomaisen suojan.

MUUNNOKSET

A. PITKÄKARVAISET MUUNNOKSET: GROENENDAEL JA TERVUEREN

Karva on lyhyttä päässä, korvien ulkopinnalla ja raajojen alaosassa lukuun ottamatta eturaajojen takaosaa, jossa kyynärpäähän ja ranteen välissä on pitkää karvaa eli hapsuja. Muualla karva on pitkää ja sileää. Karva on pitempää ja runsaampaa kaulan ympärillä ja eturinnassa, joissa se muodostaa kauluksen ja röyhelön. Tiheä karva suojaa korva-aukkoa; korvien alaosaa ympäröivät karvat ovat koholla ja reunustavat päätä. Reisien takaosaa reunustaa hyvin pitkä ja runsas karva, joka muodostaa nk. housut. Hännässä on pitkä ja tuuhea karva, joka muodostaa puuhkan.

B. LYHYTKARVAINEN MUUNNOS: MALINOIS

Karva on erittäin lyhyttä päässä, korvien ulkopinnalla ja raajojen alaosassa. Se on lyhyttä muualla rungossa, pitempää hännässä ja kaulan ympärillä, jossa se muodostaa korvien alta kaulan alaosaan ulottuvan kauluksen. Lisäksi reisien takaosassa on pitempää karvaa. Hännän karvoitus on tähkämäistä, mutta ei muodosta puuhkaa.

C. KARKEAKARVAINEN MUUNNOS: LAEKENOIS

Tälle muunnokselle on erityisen tyypillistä karkea ja kuiva karva, joka on lisäksi rahisevaa ja pörröistä. Rungon karvapeite on kauttaaltaan noin kuuden senttimetrin mittaista; kuononselässä, otsassa ja raajoissa se on lyhyempää. Karva ei saa olla silmien ympärillä ja kuonossa niin pitkää, että se peittää pään muodon. Kuonon on silti ehdottomasti oltava pitempikarvainen. Häntä ei saa olla puuhkamainen.

VÄRI

Maski: Tervuerenilla ja malinois'illa tulee olla erittäin selvästi erottuva maski, joka peittää yhtenäisenä mustana vyöhykkeenä ylä- ja alahuulet, suupielet ja silmäluomet. Sen tulee ehdottomasti ulottua mustana vähintään seuraavaan kuuteen kohtaan: kumpaankin korvaan, yläluomiin, ylä- ja alahuuleen. **Hiilikko (charbonné):** Tervuerenilla ja malinois'illa esiintyy hiilikkoväri, jolloin karvojen kärki on musta ja perusväritys niin ollen tummempi. Tätä mustaa väriä on kauttaaltaan "poltetuissa" karvankärjissä. Se ei saa missään tapauksessa muodostaa suuria laikkuja eikä selviä juovia.

Laekenois'illa hiilikkoväritys ei erotu yhtä selvästi.

Kaikilla muunnoksilla sallitaan hieman valkoista eturinnassa ja varpaissa.

Groenendael: Ainoastaan yksivärinen musta.

Tervueren: Ainoastaan punaruskea- ja harmaahiilikko, kummassakin värissä on musta maski.

Punaruskeaa hiilikkoväriä pidetään kuitenkin toivotuimpana. Punaruskean värin tulee olla lämmin, se ei saa olla vaalea eikä haalistunut. Koira, joka ei ole väriltään punaruskeahiilikko tai jonka väri

ei ole riittävän voimakas, ei voida pitää valioyksilönä.

Malinois: Ainoastaan punaruskeahiilikko, musta maski.

Laekenois: Ainoastaan punaruskea, jossa on hieman hiilikkoväriä pääasiassa kuonossa ja hännässä.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Keskimääräinen ihannekorkeus on uroksilla 62 cm ja nartuilla 58 cm. Sallittuja ovat 2 cm:n poikkeama alle ja 4 cm:n poikkeama yli ihannekoon.

PAINO: Urokset noin 25 - 30 kg ja nartut noin 20 - 25 kg.

MITAT: Normaallimitat säkäkorkeudeltaan 62 cm:n kokoiselle urokselle:

- rungon pituus (olkanivelestä istuinkyhmyyn) 62 cm

- pään pituus 25 cm

- kuonon pituus 12,5 - 13 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

Yleisvaikutelma: Karkeus, puutteellinen jalous; liiallinen keveys tai liiallinen hentous; säkäkorkeutta pitempi runko, suorakaiteen muoto.

Pää: Raskas, liian voimakas, riittämättömästi meislautunut tai ei tarpeeksi kuiva, erisuuntaiset pään linjat; liian pyöreä otsa; liian korostunut tai liian loiva otsapenger; liian lyhyt tai terävä kuono, kyömy kuononselkä; liian ulkonevat kulma- tai poskikaaret.

Kirsu, huulet ja silmäluomet: Puutteellinen pigmentti.

Hampaat: Epäsäännöllisessä rivissä olevat etuhampaat. Vakava virhe: Yhden etuhampaan, yhden P3- tai P2-hampaan tai kolmen P1-hampaan puuttuminen.

Silmät: Vaaleat tai pyöreät.

Korvat: Suuret, pitkät, tyvestään liian leveät, alas kiinnittyneet; erisuuntiin osoittavat tai toisiaan lähenevät korvankärjet.

Kaula: Hento; lyhyt tai lapojen väliin painunut.

Runko: Liian pitkä; liian leveä (tasapaksu) rintakehä.

Säkä: Heikosti erottuva, matala.

Ylälinja: Pitkä, heikko, notko tai köyry selkä ja/tai lanne.

Lantio: Liian viisto; takakorkeus.

Alalinja: Liikaa tai liian vähän laskeutunut; liian suuri vatsa.

Häntä: Liian alas kiinnittynyt, liian korkea-asentoinen, J-koukuksi kiertynyt tai vinoasentoinen.

Raajat: Liian kevyt tai liian raskas luusto; riittämättömän pystyt sivulta katsottuna (esim. liian viistot välikämmenet tai heikot ranteet), edestä katsottuna (esim. sisä- tai ulkokierteiset käpälät, ulkonevat kyynärpäät jne.) tai takaa katsottuna (esim. ahdasasentoiset tai liian kaukana toisistaan olevat takaraajat, länkisäärisyys, pihtikinttuisuus, ulkokierteiset kintereet jne.), liioitellut tai liian niukat kulmaukset.

Käpälät: Hajavarpaisuus.

Liikkeet: Ahtaat; liian lyhyt askel, liian vähän takatyöntöä, huono voimansiirto selässä, korkeat askeleet.

Karva: Kaikilla neljällä muunnoksella riittämätön aluskarva.

Groenendael ja tervueren: Villava, kihara, laineikas tai liian lyhyt karva.

Malinois: Puolipitkä karva lyhyen karvan alueella, karkeita karvoja lyhyen karvan seassa, sileä tai laineikas karva.

Laekenois: Liian pitkä, silkkinen, laineikas, kikkara tai lyhyt karva; hienolaatuiset karvatöyhdyt karkean karvan joukossa; liian pitkät karvat silmien ympärillä ja pään alaosassa; puuhkamainen häntä.

Väri: Kaikilla neljällä muunnoksella valkoinen rintamus tai valkoista muualla käpälissä kuin

varpaissa.

Groenendael: Punertavat vivahteet peitinkarvassa, harmaat housut.

Tervueren: Harmaa väri.

Tervueren ja malinois: Juovikkuus, riittämättömän lämpimät värisävyt; riittämättömästi tai liikaa hiilikkoväriä, hiilikkovärin muodostamat laikut, riittämätön maski.

Tervueren, malinois ja **laekenois**: Liian vaalea punaruskean sävy; haalistunut pohjaväri on vakava virhe.

Luonne: Itseluottamuksen puute tai voimakas hermostuneisuus.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Vihaisuus ja sairaalloiset piirteet.

Luonne: Aggressiivisuus ja arkuus.

Yleisvaikutelma: Puuttuva rotutyypä.

Hampaat: Yläpurenta; alapurenta, vaikka etuhammasrivien kontakti säilyisikin (käännetty leikkaava purenta); ristipurenta; yhden kulmahampaan, yhden yläleuan P4-hampaan tai yhden alaleuan M1-hampaan puuttuminen, yhden poskihampaan (M1 tai M2, M3:a ei oteta huomioon) tai P3-hampaan ja minkä tahansa muun hampaan tai yhteensä kolmen (lukuun ottamatta P1-hampaita) tai useamman hampaan puuttuminen.

Kirsu, huulet ja silmäluomet: Voimakas pigmentinpuute.

Korvat: Riippuvat tai keinotekoisesti pystyt.

Häntä: Puuttuva tai lyhyt (synnynnäinen tai typistetty); liian korkea-asentoinen ja renkaaksi kiertynyt tai rullautunut häntä.

Karva: Aluskarvan puuttuminen.

Väri: Kaikki muut kuin muunnoksen kohdalla kuvatut värit; liian suuret valkoiset merkit eturinnassa, varsinkin jos ne nousevat kaulaan asti; välikämmenen tai väljalan puolivälin yli ulottuva, sukan muodostava valkoinen väri kypälissä; valkoiset läiskät muualla kuin eturinnassa tai varpaissa; maskin puuttuminen ja muuta karvapeitettä vaaleampi väri kuonossa tervuerenilla ja malinois'illa.

Koko: Annetun säkäkorkeuden ylitys tai alitus.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyneitä kivistä täysin laskeutuneina kivespusseihin.

ERI MUUNNOSTEN VÄLISET RISTEYTYKSET

Muunnosten väliset risteytykset ovat kiellettyjä. Vain erikoistapauksissa kansallisten järjestöjen myöntämällä luvalla voidaan tästä säännöstä poiketa.

Voimassaolevassa belgianpaimenkoiran rotumääritelmässä mainitaan eri muunnosten välisten risteytyksien olevan kiellettyjä. Vuoden 2013 alusta groenendael-tervueren-, malinois-tervueren- ja laekenois-malinois- risteytykset ovat kuitenkin olleet sallittuja ilman poikkeuslupamenettelyä, aloite muunnosten välisten risteytysten sallimiseen tuli FCI:ltä.

Belgianpaimenkoiran rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistavat koirat sellaisille hyvinvointiongelmille, joita on mainittu Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla.

Rodun koirien näyttelykäynnit

Taulukko 19. Laekenois'ien näyttelykäynnit vuosien 2013-2023 syntyneiden mukaan.

Luokka	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	73 tulosta	20 tulosta	4 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	99 tulosta
Nuorten luokka	33 tulosta	8 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	2 tulosta	45 tulosta
Avoin luokka	77 tulosta	19 tulosta	8 tulosta	5 tulosta	0 tulosta	1 tulosta	110 tulosta

Käyttöluokka	24 tulosta	4 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	28 tulosta
Valioluokka	5 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	5 tulosta
Veteraaniluokka	12 tulosta	1 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	13 tulosta
Yhteensä	224 tulosta	52 tulosta	12 tulosta	6 tulosta	1 tulosta	5 tulosta	300 tulosta

Rodun koirien jalostustarkastukset

Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys on järjestänyt vuosina 2006–2013 yhteensä viisi ulkomuodon jalostustarkastusta. Vuoden 2013 jälkeen EI ole järjestetty jalostustarkastusta.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Belgianpaimenkoira on monipuolinen harrastuskoira, jolla rotumääritelmän mukaan on kaikki paimen-, vahti-, suojelu- ja palveluskoiran ominaisuudet. Näin ollen myös belgianpaimenkoiran rakenteen tulee kestää käyttöä.

Laekenois'n nykyinen rakenne mahdollistaa sen käyttötarkoituksen rotumääritelmän mukaisena harrastuskoirana. Kuitenkin tulee kiinnittää huomiota mm. kulmauksiin liittyviin ongelmiin, jotta tilanne säilyy jatkossakin hyvänä.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Keskeisimmät ongelmakohdat:

- suorat etu- ja takakulmaukset
- purennoissa korjattavaa
- löysät etuliikkeet, lyhyet etuliikkeet, sidotut sivuliikkeet
- kinnerrahtaus
- purennoissa korjattavaa
- rotutyypin säilyttäminen

Belgianpaimenkoirassa tulisi yhdistyä tietynlainen voimakkuus ja eleganttius. Tasapainon löytäminen näiden ominaisuuksien välillä voi olla haastavaa. Jos aletaan korostamaan liikaa eleganttiutta tai muita tyyppillisiä ominaisuuksia, on vaarana hypertyyppi, joka kuitenkin ei ole oikea rotutyyppi.

Belgianpaimenkoira on rotumääritelmän mukaan neliömäinen rungon mittasuhteiltaan. Liiallinen rungon lyhyden korostaminen voi heijastua selkälinjaan, kulmauksiin ja liikkeisiin. Etukulmauksiltaan suora koira voi vaikuttaa ryhdikkäämmältä kuin etuosaltaan terveemmin rakentunut.

Mikäli jalostuksessa haetaan liioitellun pitkää päätä, voi alaleuka jäädä kapeaksi ja lyhyeksi. Tämä voinee osaltaan aiheuttaa purentaongelmia, esim. epätasaista purentaa.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

SBPKY:n aikaisempi jalostuksen tavoiteohjelma tuli voimaan 1.1.2015 alkaen ja se on tilastojen osalta päivitetty vuonna 2021. JTO:n tavoitteiden täyttymistä on seurattu vuosittain. Tavoitteiden toteutumisesta on esitetty tilastot joka vuosi Belgianpaimenkoirat-lehden 2-numerossa. Voimassa oleva JTO kattaa vuodet 2022 -2026.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

SBPKY:n ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma hyväksyttiin 20.11.1994.

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Aiemmassa jalostuksen tavoiteohjelmassa on määritelty tavoitteet populaation teholliselle koolle, luonteelle sekä PEVISA-ohjelmaan liitetyille sairauksille. Laekenois muunnoksen kohdalla käytettyjen urosten ja narttujen määrää on onnistuttu hieman kasvattamaan. Luonteen osalta jäätiin jonkin verran tavoitteista.

Terveyden saralla tutkittujen osuus oli liki tavoiteltu. Sekä lonkkaniveldysplasian määrä on hieman noussut (14% -> 16%). Kyynärveldysplasian määrä on jonkin verran noussut 12% -> 27%. Silmäsairauksien määrä oli hieman laskenut 13% -> 5%.

Selkien kuvaaminen on yleistynyt, ja tavoitteet tutkittujen osalta ylitettiin hieman ollen 55%.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Tavoitteena on lisätä populaation kokoa. kasvattaa groenendaelin tehollista populaatiokokoa.	Jalostukseen tulisi pyrkiä saamaan uusia sukulinjoja ja käyttää useampia yksilöitä.	Vuosina 2000-2008 jalostukseen käytettyjen urosten määrä oli 12 ja narttujen 11. Vuosina 2009-2018 urosten määrä oli 4 ja narttujen 5. Vuosina 20213-2023 urosten määrä oli 8 ja narttujen 9.
Tavoitteena luonteen ja käyttäminäisyyksien osalta on, että vähintään 30 % rekisteröidyistä belgianpaimenkoira laekenoisista JOKO suorittaa luonnetestin niin, että toimintakyky, taistelutahto, terävyys, hermorakenne, luoksepäästävyys ja ampuminen ovat positiiviset sekä testin loppupisteet ovat vähintään +75, TAI saavuttaa palveluskoirakokeiden 1-luokan koulutustunnuksen.	Jalostukseen käytettävän koiran luonneominaisuudet tulisi todentaa jollakin käytössä olevalla testimenetelmällä (Kennelliiton virallinen käyttäytymisen jalostustarkastus, MH-kuvaus, palvelus-, pelastuskoirakoe tai paimennuskoe)	Vuonna 2013-2023 syntyneistä laekenoisista on luonnetestattu 24% (loppupist. väh 75 p) ja ALO luokan koulutustunnuksen saavuttanut 5%.
Tavoitteena on, että vähintään 70 % Suomeen syntyneistä laekenoisista tutkitaan virallisesti lonkkien osalta.	Lonkkakuvaus on sisällytetty PEVISAohjelmaan, raja-arvo B.	Lonkkaniveldysplasian esiintyvyys v. 2013-2023 syntyneillä laekenoisilla 16% (0 % E-lonkkaisia). Tutkittujen osuus 76%.
Tavoitteena on, että vähintään 70 % Suomeen syntyneistä laekenoisista tutkitaan virallisesti kyynärien osalta.	Kyynärkuvaus on sisällytetty PEVISA ohjelmaan, ei raja-arvoa.	Kyynärveldysplasian esiintyvyys v. 2013-2023 syntyneillä laekenoisilla 27%, tutkittujen osuus 75%.
Tavoitteena on, että vähintään	Silmätarkastus on sisällytetty	Silmäsairaiden esiintyvyys v.

70 % Suomeen rekisteröidyistä laekenoisilla tutkitaan virallisesti silmien osalta.	PEVISA ohjelmaan, perinnöllistä harmaakaihia, PRA:ta, RD:aa ja pannus keratitista /plasmooma koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Silmätarkastuslausunto voimassa 24 kk.	2013–2023 syntyneillä-laekenoisilla oli 5,1 %. Tutkittujen osuus syntyneistä 62 %.
Tavoitteena on, että vähintään 50 % Suomeen syntyneistä laekenoisista tutkitaan virallisesti selkärangan osalta.	Kannustetaan omistajia koirien selkävaukuihin.	Spondyloosin osalta tutkittujen osuus v. 2013-2023 syntyneistä laekenoisista oli 55%, muutoksia 0%:lla.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

PEVISA-ohjelmassa määritellyt sairaudet tutkitaan melko laajasti myös muiden kuin jalostukseen käytettävien koirien kohdalla. Tutkittujen osuus ei tosin jakaudu tasaisesti eri jalostuskoirien jälkeläisten kesken.

Luonteen osalta jalostuksen tavoiteohjelmassa määritellyt tavoitteet ovat noudattaneet yhdistyksen jalostusvaatimuksia. Kuitenkaan suuri osa jalostukseen käytettävistä laekenoiseista ei täytä jalostusvaatimuksiin kirjattuja luonnesuosituksia.

Jalostussuosituksen ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Lonkkaniveldysplasia on noussut viimeisen tarkastelujakson aikana 14%:sta 16%:iin ja sitä edeltävällä kaudella 12 %:sta 14 %:iin.

Röntgenkuvaus on osoittautunut osin epäluotettavaksi menetelmäksi arvioida kyynärniveldysplasiaa belgianpaimenkoiralla. Kyynärnivellausuntoa kannattaa käyttää lähinnä vaikea-asteisimpien tapausten (aste 2 tai 3) karsimiseksi jalostuksesta.

Vuonna 2016 jalostussuosituksiin lisättiin suositus koirien selkien kuvaamisesta ja niitä on alettu kuvaamaan, kuvausprosentti on noussut 34%:stä 55%:iin.

Viimeisen tarkastelujakson aikana on yli 94% peilatuista laekenoisista terveitä, kaihi oli löydöksistä runsaslukuisin.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Laekenois'n jalostuspohja on riittämätön. Malinois-intervariaatioiden lisäksi tulee harkita roturisteytyksiä. Tavoitteena on lisätä laekenoispopulaation kokoa.

Käyttäytyminen ja luonne

Yhdistyksen terveystarkastuksessa omistajien mainitsemia käyttäytymis- ja luonneongelmia laekenois'illa ovat aggressiivisuus sekä ääni- ja alusta-arkuus. Näitä ongelmia tulee pyrkiä jalostusvalinnoilla vähentämään. Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, joka on selvästi aggressiivinen tai alusta- tai ääniarka. SKL:n luonnetestitulosten perusteella laekenois't jäävät tavoitearvosanoista toimintakyvyssä ja

taistelutahdossa. Koska kyseisistä ominaisuuksista kumpikin on palveluskoirarodulle erittäin tärkeitä, tulee niitä jalostusvalinnoissa painottaa.

Jalostuksen tavoitteena tulisi olla koira, joka sopii sekä perhekoiraksi että aktiiviseksi harrastus- ja palveluskoiraksi. Jalostukseen käytettävän koiran luonneominaisuudet tulisi todentaa jollakin käytössä olevalla testimenetelmällä (Kennelliiton luonnetesti, MH-kuvaus tai palvelus- tai pelastuskoirakoe).

Käyttöominaisuudet

Laekenoismuunnos ei ole kyennyt riittävästi vahvistamaan asemaansa palvelus- ja pelastuskoiraharrastajien keskuudessa. Jotta käyttöominaisuuksia voidaan jalostaa, pitäisi niitä testata käyttämällä koiria tehtävissä, joissa ominaisuuksia vaaditaan, ja myös jalostusvalinnat tulisi tehdä käyttöominaisuuksiin nojaten.

Tavoitteena luonteen osalta on, että vähintään 30 % rekisteröidyistä belgianpaimenkoira laekenois'ista JOKO suorittaa luonnetestin niin että taistelutahto, toimintakyky, terävyys, hermorakenne, luoksepäästävyys ja ampuminen ovat plussalla sekä testin loppupisteet ovat vähintään +75 TAI saavuttaa palveluskoirakokeiden ALO-luokan koulutustunnuksen.

Terveys ja lisääntyminen

Terveysongelmien vastustamisessa tulisi panostaa koirien tutkimiseen sekä avoimeen tiedon jakamiseen, jotta kukin kasvattaja pystyy tekemään jalostusvalinnat tietoon perustuen. Lähtökohtana sairauksien vastustamisessa on yleisen jalostusstrategian mukaisesti koiran hyvinvointi; huomiota on kiinnitettävä erityisesti sairauksiin, jotka tuottavat koiralle kipua ja vaikuttavat sen elämänlaatua heikentävästi.

Sairauksien vastustamisessa pitäisi hyödyntää käytössä olevia luotettavia tutkimusmenetelmiä niiltä osin kuin sellaisia on. Esimerkiksi koko selän virallinen röntgenkuvaus on yksinkertainen tapa saada lisätietoa selän ongelmista ja mahdollistaa näin selkäongelmien vastustaminen jalostuksessa. Yksilöä, jolla on alentunut sukupuolivietti, ei tule käyttää jalostukseen. Keinosiemennystä tulisi käyttää vain yksilöille, joiden tiedetään pystyvän lisääntyvän normaalisti.

Tavoitteena on, että vähintään 70 % Suomeen rekisteröidyistä laekenois'ista tutkitaan virallisesti lonkkien, kyynärien ja silmien osalta ja vähintään 50 % selkärangan osalta.

Ulkomuoto

Laekenois'n nykyinen rakenne mahdollistaneen sen käyttötarkoituksen rotumääritelmän mukaisena harrastuskoirana. Kuitenkin tulee kiinnittää huomiota mm. niukkoihin kulmauksiin edessä ja takana, jotta tilanne säilyy jatkossakin hyvänä. Ulkomuotoa jalostettaessa tulisi pitää mielessä se, että vaihtelu fenotyypissä tarkoittaa vaihtelua myös genotyypissä, mikä on positiivinen asia.

Malinois-tausta on aiheuttanut turkin pehmentymistä, joten tuleekin huomioida, ettei laekenois'n turkki enää jatkossa saisi pehmentyä.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Pentueen rekisteröinnin ehto on, että sen molemmat vanhemmat ovat virallisesti lonkkakuvattuja. Lonkkaniveldysplasian osalta noudatetaan raja-arvoa B. Lausunnon tulee olla voimassa astutushetkellä. Minimi-ikä viralliselle lonkkakuvaukselle on 12 kk. Ulkomaalaiselta urokselta rekisteröidään yksi pentue

ilman virallista lonkkakuvaustulosta. Seuraavan pentueen rekisteröimiseksi lonkkakuvaustulos vaaditaan.

Pentueen rekisteröinnin ehto on, että sen molemmat vanhemmat ovat virallisesti kyynärkuvattuja. Lausunnon tulee olla voimassa astutushetkellä. Minimi-ikä viralliselle kyynärkuvaukselle on 12 kk. Pentueen rekisteröinnin ehto on, että sen molemmat vanhemmat on virallisesti silmätarkastettu. Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 12 kk vanhempi. Perinnöllistä harmaakaihia, PRA:ta, geograafista RD:tä, totaali RD:tä, plasmoomaa tai pannus keratitista sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Jos koiralla on todettu multifokaalinen RD tai muu katarakta, se on paritettava kyseisen sairauden suhteen terveen koiran kanssa.

Virallisten terveystutkimusten osalta tulee huomioida, että mikäli pentueen vanhemmilla on asteikon huonoin tulos Kennelliiton virallisissa lonkka-, kyynär- ja spondyloositutkimuksissa, pennut rekisteröidään ”ei jalostukseen”-rajoituksella. Lisäksi Kennelliiton jalostusstrategiassa todetaan, ettei millään rodulla tule käyttää jalostukseen koiraa, jolla on huono hermorakenne tai joka on arka tai aggressiivinen.

Yhdistyksen suositukset pentueen vanhemmille:

1) Nartun tulee olla 2–8-vuotias ja uroksen vähintään 2-vuotias astutushetkellä.

Terveys (PEVISA-vaatimusten lisäksi):

2) Selkä. Jalostukseen käytettävien koirien tulee v. 2016 alusta lähtien olla virallisesti selkäkuvattuja (LTV ja VA).

3) Epilepsia, allergiat, autoimmuunisairaudet, toistuvat suolistotulehdukset ja koukkuhäntä: vain terveitä koiria käytetään jalostukseen. Epilepsiaa tuottanutta yhdistelmää ei saa toistaa.

4) Olkanivelet. Yhdistyksen suositus on, että pentueen vanhemmat ovat olkanivelkuvattuja.

Luonne:

Jokin seuraavista:

1) Suomen Kennelliiton luonnetesti, jossa hermorakenne, luoksepäästävyys, toimintakyky, taistelutahto, terävyys ja laukauspelottomuus on positiivinen, sekä loppupistemäärä on vähintään +75 pistettä

2) hyväksytty MH koe, jossa laukauspelottomuus on positiivinen

3) palveluskoirakokeen alokasluokassa saavutettu koulutustunnus

4) hyväksytty vartiokoirakoe

5) PAIM1 (paimennus)

Ulkomuoto:

Jompikumpi seuraavista:

1) vähintään yksi ”hyvä” näyttelystä aikaisintaan 15 kk ikäisenä.

2) SBPKY:n (ulkomuodon) jalostustarkastus, jossa koira on saavuttanut tuloksen ”hyväksytty” tai ”hyväksytty varauksin”

Yhdistyksen muut jalostussuosituks

Kyynärät:

Jalostukseen käytettävän koiran ja/tai yhdistelmän kyynärnivekten arvosanojen summa on korkeintaan kaksi (2), kuitenkin niin, ettei yksikään yksittäinen nivel ole arvosanaltaan huonompi kuin yksi (1).

Silmät:

Koiria, joilla on kuivasilmäisyyttä, ei tulisi käyttää jalostukseen. Muiden silmäsauroksien osalta

yhdistyksen suositus on, että yhdistelmässä molemmilla vanhemmilla ei saa olla samankaltaista sairautta. PHTVL/PHPV- ja PPM-sairauden osalta suositellaan, ettei vaikea-asteisia yksilöitä käytettäisi jalostukseen.

Ataxian suhteen kahta kantajaa ei saa yhdistää keskenään eikä kantajaa saa yhdistää testaamattomaan.

Epilepsia:

Koska epileptikon sisarus ei kokemusten mukaan periytä sairautta keskimääräistä todennäköisemmin, ei sairaan koiran sisarusten jalostuskäyttöä ole tarpeen yksiselitteisesti rajoittaa. Yhdistyksen suositus kuitenkin on, että epilepsiaa sairastavan koiran sisarusten jalostuskäytön kohdalla odotettaisiin niin pitkään kuin mahdollista, koska sairaus voi puhjeta melko myöhäänkin. Tällöin tulee parituskumppanin valinnassa olla erityisen huolellinen.

Kivesvika:

Yhdistyksen suositus on, ettei yhdistelmää, johon syntyy kivesvikaisia uroksia, toisteta.

Suolisto-ongelmat:

Toistuvista suolisto-ongelmista kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Sisarusten mahdollisen jalostuskäytön suhteen tulee olla parituskumppanin valinnassa erityisen huolellinen ja pyrkiä välttämään sellaisen yksilön käyttöä, jonka lähisuvussa esiintyy suolisto-ongelmia.

Autoimmuunisairaudet ja allergiat:

Autoimmuunisairautta sairastavaa tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Sisarusten mahdollisen jalostuskäytön suhteen tulee olla parituskumppanin valinnassa erityisen huolellinen ja pyrkiä välttämään sellaisen yksilön käyttöä, jonka lähisuvussa esiintyy samoja ongelmia.

Hampaisto ja purenta:

Jalostukseen käytettävällä koiralla ei saa olla koiran hyvinvointia haittaavaa purentavirhettä. Mikäli jalostukseen käytetään koiraa, jolla on hammaspuutos tai lievä purentavirhe, tulisi parituskumppanilla olla rotumääritelmän mukainen hampaisto ja purenta. Myös lähisukulaisten mahdolliset purentaongelmat tulee huomioida parituskumppanin valinnassa.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Suositusta maksimijälkeläismäärälle ei tällä hetkellä nähdä järkeväksi, päämääränä on koiramäärän lisääminen siten, että terveitä ja elinvoimaisia yksilöitä käytetään jalostukseen.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Vaatimukset jalostuskoirille on asetettu PEVISA-ohjelmassa. PEVISA-ohjelmaan sisällytetyistä sairauksista sekä JTO:n suosituksista esitetään vuosittain tilastot Belgianpaimenkoirat-lehdessä.

Yhdistys kartoittaa rodun terveystilannetta jatkuvalla terveystarkastuksella, jonka sähköinen lomake on SBPKY:n kotisivuilla. Terveystiedot julkaistaan yhdistyksen kotisivuilla.

Jalostustoimikunta järjestää vuosittain jalostusaiheisia luentoja sisältävän Belgipäivän, joka on suunnattu niin kasvattajille kuin koiranomistajille. SBPKY vastaa myös rodun ulkomuototuomareiden kouluttamisesta.

Belgianpaimenkoirat-lehdessä julkaistaan jalostusaiheisia artikkeleita, ja yhdistyksen jalostussuosituksista tiedotetaan JTO:ssa, yhdistyksen kotisivuilla sekä Belgianpaimenkoirat-lehdessä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Suurimmat uhat liittyvät pieneen maailmanlaajuiseen populaatioon. Sopivien parituskumppaneiden löytäminen on haastavaa, mikä lisää sukusiitosasteen nousun riskiä ja voi kasvattaa perinnöllisten sairauksien, kuten epilepsian, esiintyvyyttä. Malinois-intervariaatioihin liittyvä mahdollinen epilepsiariski on huomioitava jalostuksessa. Pieni populaatio voi näkyä myös alentuneena sukupuoliviettinä. Lisäksi intervariaatiot vääristävät tilastoja, koska kaikki pentueisiin syntyneet muunnokset eivät näy jalostustietojärjestelmissä.

Mahdollisuuksia luovat kasvava kiinnostus käyttöominaisuuksiin sekä suunnitelmalliset intervariaatiot malinois'n kanssa geenipohjan laajentamiseksi. Virallinen selkäkuvaus tukee selkäongelmien kartoittamista. Tarvittaessa myös roturisteytykset voivat vahvistaa geneettistä monimuotoisuutta. Kiinnostuksen lisääntyminen laekenois-muunnosta kohtaan antaa jalostukselle myönteisiä tulevaisuudennäkymiä, mikäli kehitys pysyy suunnitelmallisena.

Varautuminen ongelmiin

Rotujärjestön tarkoituksena on estää mahdollisten uhkakuvien toteutuminen. Merkittävänä osana ennaltaehkäisevää toimintaa on tiedottaa säännöllisin väliajoin rodun todellisesta tilanteesta sekä kouluttaa ja valistaa kasvattajia sekä jäsenistöä.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
Vuosittain	Belgipäivät tai rotuun liittyvä luento
Jatkuva	Terveyskysely
Vuosittain	PEVISA-tilastot, JTO-tavoitteiden seuranta Belgianpaimenkoirat lehdessä.
	Geenitutkimukset (epilepsia, kaihi, kivesvika) jatkuvat. Mahalaukun sairauksien tutkimus jatkuu (Fin- Sagis ryhmässä)
2026 -	Uuden ihanneprofiilin tulosten seuranta
2026 -	Terveyskyselyn tilastojen päivittäminen yhdistyksen nettisivuille
2030-2031	JTO-päivityksen valmistelu ja ennakkotarkastus

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

PEVISA-tutkimustilastot julkaistaan sekä JTO:n tavoitteiden täyttymistä seurataan vuosittain Belgianpaimenkoirat-lehdessä.

7. LÄHTEET

Jalostuksen tavoiteohjelma 2005
Jalostuksen tavoiteohjelma 2010
Jalostuksen tavoiteohjelma 2015
Jalostuksen tavoiteohjelma 2018

Lappalainen Anu 2013, Kyynärnivelen kasvuhäiriöt
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>

Lappalainen Anu 2013, Lonkkanivelen kasvuhäiriö
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-terveys/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/lonkkanivelen-kasvuhairio>

Lappalainen Anu- Vanhapelto Päivi, Yleisimmät perinnölliset silmäsairaudet
<https://www.kennelliitto.fi/perinnolliset-sairaudet-ja-koiran-hyvinvointi/yleisimmat-silmasairaudet>

Mäki Katariina 2013, Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Mäki Katariina 2013, Tehollinen populaatiokoko
<https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko>

Pollet Robert, Belgianpaimenkoiran rotumääritelmä ja sen tulkinta
<http://www.finbelge.fi/jalostus/pollettulkinta.htm>

Surget, Yves: Le Chien de Berger Belge, 2002

Tietokannat:
Koiranet Suomen
Belgianpaimenkoirayhdistyksen kotisivut
Käyttöbelgi.info-sivusto
Suomen Belgianpaimenkoirayhdistys terveystarkastuskaavake

8. LIITTEET

Luonnetestin ihanneprofiili 1.1.2024.pdf